

Årsrapport for Miljødirektoratet: 2022

Miljødirektoratet jobber hver dag med å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Innhold

[Leders beretning](#)

[Introduksjon til virksomheten og hovedtall](#)

[Effektrapportering av årets resultater](#)

[Tverrgående](#)

[Naturmangfold](#)

[Friluftsliv](#)

[Forurensning](#)

[Klima](#)

[Polarområdene](#)

[Ressursbruk](#)

[Styring og kontroll i virksomheten](#)

[Vurdering av framtidutsikter](#)

[Ledelseskommmentar årsregnskapet 2022](#)

[Vedlegg til årsrapporten for 2022](#)

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Leders beretning

Miljødirektoratet jobber hver dag med å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi leverte i 2022 en stor bredde av tjenester til Klima- og miljødepartementet, andre sektorer, næringsliv, kommuner, privatpersoner og andre samarbeidspartnere.

Vi står overfor store klima- og miljøutfordringer framover, som danner grunnmuren i FNs bærekraftsmål. Vi skal omstille Norge til et lavutslippssamfunn, som tilpasser seg klimaendringene. Vi skal ta vare på økosystemene og naturmangfoldet. Vi skal utvikle en sirkulær økonomi som tar vare på ressursene og ikke sprer miljøgifter. Rollen vår som kunnskapsleverandør, myndighetsutøver og rådgiver er viktig på veien dit.

Miljøutfordringene griper inn i mange samfunnsområder. De må sees i sammenheng med hverandre, og i sammenheng med andre samfunnsutfordringer og mål. Det sektorovergripende perspektivet gjennomsyrrer derfor mye av arbeidet vårt, og vi har et godt faglig samarbeid med en lang rekke andre etater. Vi jobber ut fra et internasjonalt perspektiv og bidrar aktivt til å fremme norske miljøinteresser på den internasjonale arenaen.

Kunnskapen om miljøets tilstand og utvikling er bærebjelken i arbeidet vårt både nasjonalt og internasjonalt. Vi driver omfattende miljøovervåking og kartlegging. Vi jobber hele tiden for å forbedre datagrunnlaget, utvikle nye metoder og teknologi for å forbedre og effektivisere kunnskapsgrunnlaget. Vi har startet et arbeid med framtidens miljødata som skal bidra til å sikre en mer åpen, tilgjengelig og effektiv dataforvaltning på miljøområdet og være et grunnlag for å ta i bruk ny teknologi i kunnskapsproduksjonen.

Befolkningen har rett til kunnskap om miljøets tilstand. Vi formidler aktivt denne kunnskapen gjennom Miljødirektoratet.no og Miljøstatus.no, sosiale medier og andre kanaler og arenaer. Vi har i 2022 sett at kunnskapen spres i større grad, og at engasjementet øker.

Størstedelen av våre om lag 700 årsverk går til faste og lovpålagte oppgaver. Det innebærer blant annet å forvalte et bredt spekter av lover og forskrifter som ivaretar ulike miljøhensyn. Vi har i løpet av året som har gått fattet flere tusen vedtak hvor vi stiller krav, gir pålegg, tillatelser og avslag.

Vi fører også tilsyn med at miljøregelverket blir etterlevd. Det omfatter alt fra tilsyn med store industribedrifter på land og til havs, produktregelverket, tilsyn med ulovlig [motorferdsel](#), lakseoppsyn, ulovlig bygging i verneområder og mye mer. Vi har også i år prioritert å følge opp stortingsmeldingen om miljøkriminalitet.

Jeg vil også trekke fram et utvalg av andre oppgaver som har vært særlig viktige i 2022.

På klimaområdet har vi utvidet analysearbeidet vårt fra å fokusere på tiltak og barrierer, som i Klimakur 2030, til i større grad å gjøre virkemiddelvurderinger. Vi har også hatt høy aktivitet på oppdrag om nye virkemidler, særlig omsetningskrav for biodrivstoff og ulike lav- og nullutslippsutredninger i transportsektoren og virkemiddelvurderinger innenfor

skog og arealbruk.

En del av det vi leverer, gjør vi i samarbeid med andre etater gjennom felles oppdrag. Vi har også lagt ned betydelig innsats i å gi innspill til andre etaters utredninger for å heve kvaliteten og bidra til samsvar mellom ulike utredninger.

Det er et betydelig behov for å styrke virkemidlene for å redusere klimagassutslippene fremover. De foreslåtte reguleringene fra EU-kommisjonen i klimapakken Fit for 55 vil innebære mye forberedelser og stor innsats, både før og etter implementering i norsk rett.

På naturmangfoldområdet har vi prioritert arbeidet med å utvikle en økosystembasert forvaltning. Det handler om å tenke helhetlig om forvaltningen av naturressursene, slik at økosystemenes funksjon og struktur opprettholdes. Som et ledd i dette er vi i gang med å klassifisere tilstanden i utvalgte økosystemer, og vi har også startet arbeidet med å vurdere hvordan vi kan utvikle et naturregnskap i Norge i tråd med FNs statistiske standard.

Vi har styrket og prioritert arbeidet med å forvalte verneområdene, ta vare på truede arter og naturtyper og restaurere natur. Hovedfokuset innen restaurering er fortsatt myr og vassdrag, men vi er i gang med andre naturtyper.

Vi har også prioritert veiledningsrollen vår overfor kommunene på arealplanlegging og konsekvensutredninger. Kommunenes forvaltning av 83 prosent av landets areal i sin arealplanlegging er helt sentralt for muligheten til å nå flere av miljømålene. Rovviltarbeidet har som alltid hatt høy prioritet og inkluderer både arbeid i felt, myndighetsutøvelse, kunnskapsinnhenting, veiledning og faglige råd og analyser om rovvilt.

Vi har i 2022 i samarbeid med lokale krefter forberedt oss på å håndtere et stort innsig av pukkellaks i året som kommer.

Statens naturoppsyn har hatt stor feltaktivitet på mange områder gjennom hele året. Vi har sporet, kartlagt og felt rovvilt, drevet skjøtsel i verneområder og bekjempet fremmede arter og drevet tilsyn og oppsyn, for å nevne noe.

Vi er sekretariat for Oslofjordrådet og har prioritert regjeringens tiltaksplan for Oslofjorden. Vi har også lagt ned en stor innsats for å legge til rette for å forenkle prosessene i Faglig forum for norske havområder.

Vi har bidratt til å styrke de europeiske og globale kjemikalierregelverkene, ved å fremme nye stoffer og stoffgrupper for regulering. Sentralt er også deltagelsen i arbeidet med EUs nye kjemikalierstrategi, som adresserer vesentlige endringer for et styrket og mer effektivt kjemikalierregelverk.

Vi har i året som gikk jobbet med å forberede nytt regelverk som kommer gjennom EØS-avtalen på blant annet avfall, sirkulær økonomi, kjemikalier og forurensing. De nye rammebetingelsene vil heve miljøstandarder på mange områder og vil omfatte både kommuner, næringsliv og forbrukere.

Økt innsats med å regulere plastforurensningen nasjonalt og internasjonalt bidrar til smartere bruk og på sikt mer materialgjenvinning og reduksjon i den marine forsøplingen.

Vi har en kontinuerlig satsning på effektivisering, blant annet gjennom å digitalisere og forbedre arbeidsprosesser og tjenester. Økt produktivitet gjør at vi leverer på en større oppdragsmengde uten tilsvarende økning av driftsbudsjettet. Med stadig økende oppgaver og redusert driftsbudsjett vil vi kunne få utfordringer med å levere tilfredsstillende på alt, og det kan bli behov for at noen oppgaver faller bort.

Vi digitaliserer i stort monn. Mye av digitaliseringsarbeidet vårt kommer andre aktører til gode, for eksempel kommuner, fylkeskommuner, statsforvalteren, bedrifter eller allmennheten. Vi har også lagt stor vekt på arbeidet med klart språk og forenklede maler for enkeltvedtak.

Jeg vil avslutte med å si takk for innsatsen til alle medarbeiderne våre og alle vi samarbeider med. Til sammen har innsatsen vår stor effekt. Den fører til stadige miljøforbedringer, men utfordringene foran oss er mange og store. Vi ser fram til spennende og svært viktige oppgaver som venter på oss i året som kommer.

Ellen Hambro
Direktør

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Hovedoppgavene våre er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Virksomheten og samfunnsoppdraget

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet. Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig.

Det innebærer at vi opptrer selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring.

Klima- og miljøpolitikken er delt inn i resultatområder med konkrete nasjonale effektmål.

Vi skal bidra til å nå målene på disse miljøområdene:

- naturmangfold
- friluftsliv
- forurensning
- klima

- polarområdene

Innenfor alle miljøutfordringene vi jobber med, har vi følgende fem funksjoner:

Vi skaffer og formidler miljøinformasjon

Vi overvåker og kartlegger miljøtilstanden. Vi systematiserer og formidler aktuell og forståelig miljøkunnskap på ulike arenaer og i ulike kanaler.

Vi utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet

Vi forvalter lover, forskrifter og tilskuddsordninger og fatter vedtak etter disse. Vi legger til rette for og gjennomfører fysiske tiltak i naturen. Vi driver naturoppsyn og fører tilsyn med at krav og regler blir etterlevd.

Vi styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå

Statsforvalteren er vårt ytre apparat som vi styrer og veileder. Vi veileder også om viktige klima- og miljøoppgaver som er delegert til ulike regionale og kommunale organer, blant annet kommuner, fylkeskommuner, nasjonalpark- og verneområdestyrer og rovviltnevnder.

Vi gir faglige råd og analyser som underlag for politikkutvikling

Vi lager analyser og gir råd om videreutvikling av klima- og miljøpolitiske mål, foreslår tiltak og virkemidler og er en støttespiller for Klima- og miljødepartementet i utviklingen av klima- og miljøpolitikken.

Vi deltar i internasjonalt miljøarbeid

Vi deltar på vegne av Norge i internasjonalt klima- og miljøarbeid, blant annet under EØS-avtalen og globale konvensjoner og bidrar til å utvikle felles internasjonalt regelverk.

Vi deltar i nordområdesamarbeid og samarbeider bilateralt med miljømyndigheter i andre land og er en partner i overføring av forvaltningskompetanse.

Organisasjonen

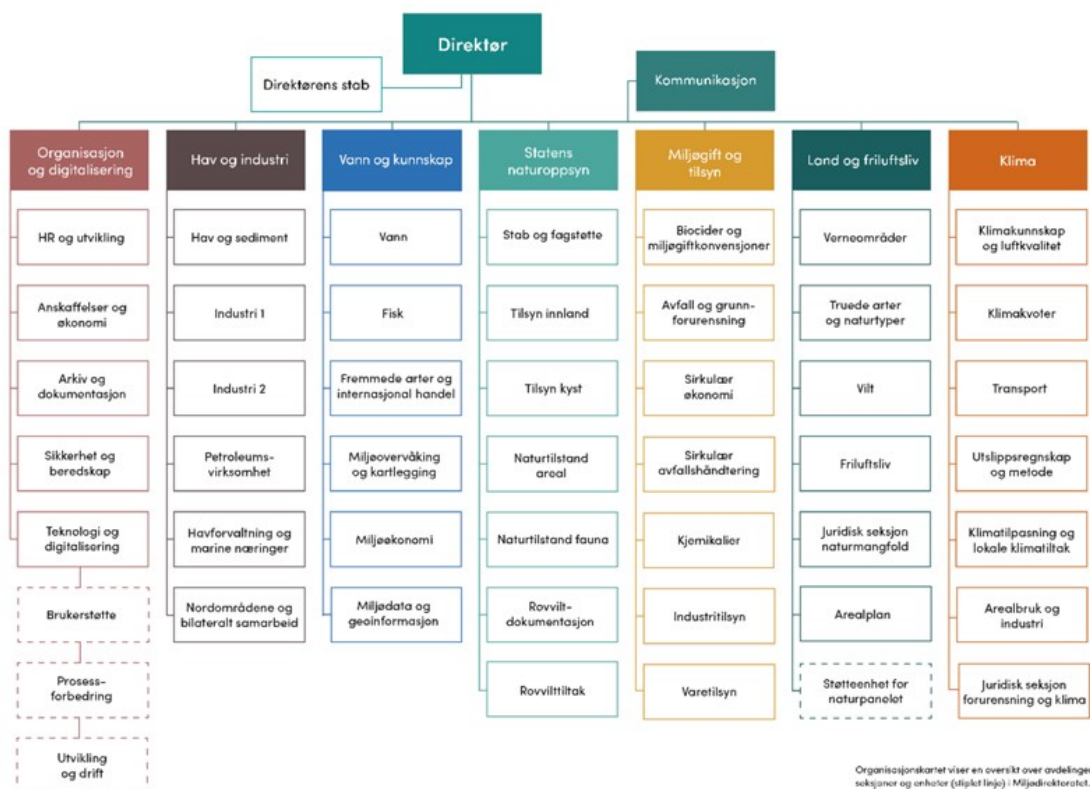
Miljødirektoratet er organisert i seks miljøfaglige avdelinger inkludert Statens naturoppsyn (SNO), som er feltapparatet vårt. I tillegg har vi direktørens stab, organisasjons- og

digitaliseringsavdelingen og kommunikasjonsavdelingen.

Vi er omkring 700 faste ansatte ved kontorene våre i Trondheim og Oslo, og i Statens naturoppsyn, som er lokalisert i alle fylker.

Ledelsen

- Ellen Hambro, miljødirektør
- Signe Nåmdal, avdelingsdirektør i hav- og industriavdelingen
- Torfinn Sørensen, avdelingsdirektør i vann- og kunnskapsavdelingen
- Morten Kjørstad, avdelingsdirektør i Statens naturoppsyn
- Marit Kjeldby, avdelingsdirektør i miljøgift- og tilsynsavdelingen
- Ivar Myklebust, avdelingsdirektør i land- og friluftsavdelingen
- Siri Sorteberg, avdelingsdirektør i klimaavdelingen
- Linda Jacobsen, avdelingsdirektør i organisasjons- og digitaliseringsavdelingen
- Kjetil Hillestad, kommunikasjonsdirektør
- Pål Nordby Helle, stabsleder

Miljødirektoratets organisasjonskart. | Organisasjonskart: Miljødirektoratet.

Utvalgte nøkkeltall

I denne delen av rapporten viser vi utvalgte nøkkeltall, som antall årsverk, lønnsutgifter per årsverk, samlet tildeling og utnyttelsesgraden på ulike poster for perioden 2020-2022

Nøkkeltall	2020	2021	2022
Antall årsverk	698	702	696
Samlet tildeling post 01-99*	5 961 327 000	7 027 342 000	8 296 321 000
Utnyttelsesgrad post 01-29*	96 %	93 %	96 %
Utnyttelsesgrad post 30-99*	92 %	94 %	92 %
Driftsutgifter	1 684 301 510	1 650 659 744	1 713 261 955
Lønnsandel av driftsutgifter ***	37 %	38 %	37 %
Lønnsandel kap. 1420 post 01***	75 %	76 %	73 %
Lønnsutgifter per årsverk***	881 818	902 010	914 045
Samlede inntekter post 01-09**	149 634 891	141 223 836	148 280 856

* Tallene inkluderer samtlige tildelinger og mottatte belastningsfullmakter.

** Inntektene inkluderer også høstbare viltressurser (kap. 4141 post 01) og kjemikaliekontroll (kap. 3640 post 04).

*** På grunn av ny beregningsmodell for pensjonspremie samsvarer ikke økningen i lønnsutgifter med lønnsveksten.

Utvalgte nøkkeltall for Miljødirektoratet fra 2020 til 2022. | Data: Miljødirektoratet.

[Analysen av de utvalgte nøkkeltallene](#) i omtalen av vår ressursbruk.

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Effektrapportering av årets resultater

Tidelingsbrevet fra KLD har 20 prioriteringer, 71 styringsparametere og 136 oppdrag.

Vi rapporterer på prioriteringene i selve resultatrapporten. Styringsparametere og oppdragene rapporterer vi på i egne vedlegg.

Overordnede resultater og måloppnåelse

Rapporten gir først en omtale av effektene av prioriteringene direktoratet blir styrt på, deretter følger kapittelet om styring og kontroll i virksomheten.

Vi rapporterer på effekten av innsatsen vår, i tråd med prioriteringene og de underliggende styringsparametere. Oversikten over utviklingen for de nasjonale miljømålene er på [Miljøstatus.no](https://miljostatus.no), som er den viktigste kilden til kunnskap om miljøets tilstand og utvikling på hele miljøområdet.

Kapittel følger resultatområdestrukturen med tilhørende prioriteringer. De nasjonale målene er kun tatt inn som sitater for å henvise til disse i tråd med retningslinjene.

Selve samfunnsoppdraget vårt og aktivitetene våre bidrar til å oppfylle flere av FNs bærekraftsmål. Vi har synliggjort dette gjennom å henvise til relevante bærekraftsmål for hvert resultatområde.

Vi har delegert ansvar for å rapportere på flere FNs bærekraftsindikatorer under temaene vann (mål 6), bærekraftige byer og lokalsamfunn (mål 11), ansvarlig forbruk og produksjon (mål 12), klimaendringene (mål 13), liv i havet (mål 14) og livet på land (mål 15).

I 2021 leverte vi en statusrapport på bærekraftsindikatorerne fra FN som vi rapporterer på. Disse handler om hvordan vi implementerer policy og regelverk i tråd med nasjonale og internasjonale forpliktelser, internasjonalt samarbeid for integrert forvaltning og status på flere miljøparametere og eventuelle behov for å videreutvikle datagrunnlag.

Miljødirektoratet bidrar også til oppfølging av bærekraftsmeldingen.

For å unngå gjentakelser har vi valgt å ikke gi en overordnet resultatrapport, men viser til [leders beretning](#).

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Tverrgående

Prioriteringer for tverrgående oppgaver.

Relevante bærekraftsmål:

+ Prioritering 1: Helheten i klima- og miljøpolitikken blir ivaretatt gjennom effektivt kunnskapsarbeid og bruk av strategisk viktige virkemidler

For å videreutvikle klima- og miljøpolitikken trengs et samspill mellom en rekke ulike tiltak, gjennomføring av virkemidler og bidrag fra alle sektorer. Det er avgjørende med god koordinering på tvers. Vi prioriterer tverrgående faglig innsats høyt, både internt og i samarbeid med andre sektorer.

Vi har bidratt til å kommunisere sammenhengen mellom klimaendringer og naturmangfold i ulike medier, arenaer og plattformer. Vi ser at kunnskapen, også hos beslutningstakere, øker og at helheten i klima- og miljøpolitikken blir ivaretatt på en bedre måte. Vi ser at vi lykkes godt med å få media interessert når vi kobler klima og naturmangfold i nyhetssaker, og vi antar dette bidrar til å øke kunnskapen i befolkningen.

Arbeidet overfor kommunesektoren er særlig viktig for å bidra til den helhetlige klima- og miljøpolitikken. Vi har ikke grunnlag for å si om kommunene over tid tar økende hensyn til miljø i sin arealplanlegging. Vi ser likevel at plankapasiteten,

plankompetansen og lokalpolitiske prioriteringer av arealbruk i mange kommuner gir grunn til bekymring for hvordan klima- og miljøinteresser blir ivaretatt på lokalt plan. Kommunal- og distriktsdepartementets sterke vektlegging av den kommunale selvråderetten i innsigelsessaker forsterker denne bekymringen. Vi har blant annet levert forslag til forbedret innsigelsesrundskriv med flere tema og tydeligere beskrivelser, lansert kartverktøy for enklere oversikt over de mest verdifulle naturtypene etter NiN-systemet og publisert veiledning til de reviderte støyretningslinjene T-1442. Effekten er uklar og avhenger av i hvor stor grad kommunene faktisk følger opp våre anbefalinger. Vi vil fremheve at det er en betydelig avstand til ambisjonen i styringsparameteren om at kommunene i større grad skal ta hensyn til viktige klima- og miljøinteresser i sin arealforvaltning. Det er nødvendig med sterkere og tydeligere politiske signaler til kommunene for å nå denne ambisjonen.

Mange kommuner håndterer ikke kravet til konsekvensutredninger godt nok. Veiledning om konsekvensutredninger gjør det lettere for både kommunene og statsforvalterne å vurdere konsekvensene av aktuelle planalternativer, og senker terskelen for å foreta konsekvensutredninger. Vi ser at for å sikre bedre konsekvensutredninger, er det viktig å gi tydelige signaler til kommunene, styrke planarbeidet og styrke veiledning av og dialog med kommunene. Ny veileder for konsekvensutredninger er snart ferdigstilt og vil bli mer brukervennlig og tilgjengelig.

Gode analyser på tvers er en forutsetning for å nå ambisjonene i prioriteringen. Vår vurdering er at systematisk arbeid med å integrere samfunnsøkonomiske analyser og verktøy i direktoratets utredninger har vært vellykket. Samtidig er det et kontinuerlig utviklingsbehov. For å treffe med våre samfunnsøkonomiske analyser er vi avhengig av oppfølging og løpende tilbakemeldinger fra departementet. Omfanget av nytt EØS-regelverk under EUs grønne giv er betydelig og vi må sammen med departementet se hvordan vi tilpasser arbeidet med konsekvensvurderinger til ny utredningsinstruks, når den blir vedtatt.

Politikkutviklingen på klima- og miljøområdet forutsetter at kunnskapsgrunnlaget er helhetlig og har legitimitet på tvers av sektorene. Uavhengige kunnskapssynteser er et sentralt verktøy for å sikre dette. Direktoratet må ha mer kunnskap om metodikken, forutsetninger og begrensninger ved kunnskapssynteser, og vi har arbeidet med å styrke vår bestillerkompetanse på kunnskapssynteser. Vi har konkretisert KLDs prioriterte kunnskapsbehov til et operativt nivå, der vi også har prioritert behov som skal dekkes av synteser og fått et bedre grunnlag for å bestille uavhengige kunnskapssynteser.

Arbeidet med miljødata krever en koordinert satsing for å etablere nasjonale infrastrukturer som sikrer rask, effektiv og sikker tilgang til miljødata av høy kvalitet. En slik satsing ble utredet av oss i samarbeid med andre etater, forskningsinstitutt og andre aktører. Dette er et langsiktig og komplekst arbeid som krever at KLD bidrar til å sette tydelig retning og ambisjon for arbeidet. Dette er grunnleggende for å sikre den videre utviklingen av et miljødatasystem som gir et relevant og etterprøvbart kunnskapsgrunnlag, som gjør det mulig å ta gode

beslutninger om klima og miljø på tvers av sektorer. Grunnlagsarbeidet som er gjort, har bidratt til at miljødata er satt på dagsorden som en viktig del i kunnskapsarbeidet i utviklingen mot et mer datadrevet samfunn. Det er betydelig avstand til å oppnå de ambisiøse målene som ligger i prosjektet framtidens miljødata. Det vil kreve økte ressurser for å komme i mål med prosjektet.

Vi tar i bruk ny teknologi og kunstig intelligens for å automatisere overvåking og kartlegging. Det kan forbedre datainnhentingene våre og gi grunnlag for mer treffsikre tiltak og en mer effektiv forvaltning. Dette arbeidet vil kreve betydelige ressurser og en tydelig satsing, blant annet på å videreutvikle infrastruktur for å kartfeste og tilgjengeliggjøre data. I 2022 har vi lagt grunnlaget for å starte utviklingen av et heldekkende økosystemkart som kan styrke kunnskapen om naturarealenes utbredelse inn i arbeidet med økosystemregnskap, handlingsplaner og indikatorberegninger.

De årlige jordbruksforhandlingene påvirker flere fagområder i direktoratet. Vi har hatt god kontakt underveis i forhandlingsprosessen, og forhandlingene i 2022 resulterte i en betydelig økning i miljøtilskudd over jordbruksavtalen. Forhandlingsgrunnlaget ble styrket av vår leveranse til KLD med faggrunnlag og forslag til virkemiddelbruk.

Vi prioriterer høyt arbeidet med å tilpasse tiltak, virkemidler og kunnskapsgrunnlag til EUs ambisiøse arbeid med den grønne given. For å sikre korrekt og rettidig gjennomføring av regelverk må vi jobbe målrettet og aktivt følge opp arbeidet på områder som er viktig for Norge. Vi er på riktig vei, men ressursituasjonen har vært svært krevende i 2022. Økte ressurser i statsbudsjettet for 2023 vil bedre denne situasjonen fremover. Gjennomføring av regelverkene i Norge bidrar til at vi oppnår nasjonale miljømål, og for at norsk næringsliv får samme konkurransevilkår som europeiske aktører. Samtidig utfordrer regelverkene vår organisering med sektoransvar. For å kunne gjennomføre sentrale regelverk er det avgjørende å få på plass lovhjemler for regelverk begrunnet i ressurseffektivitet.

Vi bidrar til at offentlige anskaffelser brukes som et strategisk virkemiddel for å nå klima- og miljømålene. Vi støtter kommuner, som jobber systematisk med klimakrav i offentlige anskaffelser, gjennom Klimasats, veiledning og utvikling av kunnskapsgrunnlag i samarbeid med DFØ. Vi vurderer offentlige anskaffelser som mulig virkemiddel, når vi gjennomfører utredninger som grunnlag for politikktutvikling på klima- og miljøområdet. Internt jobber vi med å videreutvikle vårt digitale anskaffelsesverktøy til å gi enda bedre støtte og veiledning til klima- og miljøkrav i våre egne anskaffelser.

Oppsummert

For å nå målene i klima- og miljøpolitikken er det nødvendig med sterkere politiske signaler til kommunene om å ivareta viktige klima- og miljøinteresser i arealforvaltningen. Det er behov for å styrke planarbeid og veiledning overfor

kommunene, i tillegg til bruken av konsekvensutredninger. For å gjennomføre prioriteringen er det avgjørende å styrke det helhetlige kunnskapsgrunnlaget og arbeidet med kunnskapssynteser. Vi har kommet godt på vei med å innpasse samfunnsøkonomiske analyser i våre utredninger, men ser et behov for kontinuerlig oppfølging og tett samarbeid med departementet. Det er en omfattende oppgave å sikre gjennomføring av EUs klima- og miljøregelverk og flere virkemidler må utvikles. Operasjonalisering av KLDs kunnskapsstrategi vil kreve fortsatt innsats fremover, og det blir viktig å videreutvikle et miljødatasystem som gir tilstrekkelig kunnskapsunderlag på tvers av sektorer.

Styringsparametere under prioritering 1:

- 1.1 Kommunene tar i større grad hensyn til viktige klima- og miljøinteresser i sin arealforvaltning
- 1.2 Utredninger blir gjennomført i henhold til regelverket om konsekvensutredninger
- 1.3 Bruk av samfunnsøkonomiske analyser er godt integrert i direktoratets utrednings- og analysearbeid på alle områder
- 1.4 Et mer helhetlig kunnskapsgrunnlag basert på utvikling og økt bruk av uavhengige kunnskapssynteser
- 1.5 Miljødata blir forvaltet mer koordinert og effektivt, i tråd med prosjektet Fremtidens miljødata
- 1.6 Økt integrering av ny teknologi, metoder og innovasjon i innhenting av data og kunnskap
- 1.7 Forsterket faglig grunnlag i forbindelse med de årlige jordbruksforhandlingene
- 1.8 Miljøforvaltningens tiltak, virkemidler og kunnskapsgrunnlag er bedre tilpasset en mer sirkulær økonomi
- 1.9 Offentlige anskaffelser er utnyttet mer aktivt av miljøforvaltningen som et strategisk virkemiddel for å fremme målene i klima- og miljøpolitikken

+ Prioritering 2: En effektiv og robust organisasjon med gode og brukervennlige tjenester

Miljødirektoratet jobber kontinuerlig med å sikre effektive prosesser, digitale verktøy og en robust bemanning. Endrede rammebetingelser, som svak kronekurs sammen med en sterk prisstigning, er krevende og påvirker farten i digitaliseringsarbeidet vårt. Oppgavemengden vår øker, blant annet som følge av EUs grønne giv. En økende digital portefølje som må forvaltes, sammen med tilførsel av stadig nye oppgaver, er krevende når bemanningsrammen ikke øker. Selv om vi kontinuerlig jobber for å forbedre våre arbeidsprosesser, kan vi ikke digitalisere oss ut av ressursknipen, som EUs grønne giv og økningen i oppgaveporteføljen medfører.

I 2022 har vi kartlagt og strømlinjeformet arbeidsprosesser for å optimalisere og effektivisere måten vi gjennomfører våre oppgaver på. Vi har videreutviklet både kompetanse og metoder som bidrar til effektiv samhandling og oppgaveløsning i

direktoratet i 2022. Vi har gjort tiltak for å effektivisere møter og oppgaver som krever koordinering av flere bidragsytere. Vi fatter en betydelig mengde enkeltvedtak i løpet av et år og vi bruker mye tid på saksbehandling. Vi har derfor prioritert å utvikle maler for enkeltvedtak for å standardisere og effektivisere saksbehandlingen. Vi har systematisert arbeid for å utvikle bedre og enklere språk i direktoratet. Vi mottar årlig svært mange telefoner og e-poster fra næringsliv og innbyggere, og vi har derfor prioritert å utvikle en digital løsning som skal gi effektiv håndtering av brukerhenvendelser. Dette vil frigjøre tid for ansatte og eksterne brukere, i tillegg til å øke tilgjengelighet og bedre brukeropplevelsen.

Vi bruker mer ressurser til IT-utvikling enn tidligere. Føringerne om å utvikle digitale tjenester med bruker i sentrum innebærer både økt behov for IT-ansatte og mer involvering av miljøfagansatte i utviklingsarbeidet. Arbeidsmetodikken "smidig utvikling" og kontinuerlig tjenesteutvikling innebærer at vi jobber tverrfaglig og dermed har større behov for ressurser enn tidligere.

Vi moderniserer virksomhetskritiske IT-løsninger og har i 2022 lagt ned betydelig innsats på å utvikle Tilde. Tilde skal brukes av næringslivet, statsforvalterne og oss. Løsningen er utviklet med sterk brukerinvolvering for å gi best mulig prosessstøtte til myndighetsutøvelse etter forurensingsloven, klimaloven, produktkontrollloven mv. Arbeidsprosessene som Tilde understøtter, er komplekse og krever derfor tverrfaglig samarbeid. Tilde skal sørge for at næringslivet effektivt kan sende inn søknader og rapporter. Tilde tilrettelegger også for effektiv planlegging og gjennomføring av tilsyn. Tilde vil frigjøre tid for alle parter, samtidig som prosessene blir mer sømløse og brukervennlige.

Vi har i 2022 utviklet et nytt digitalt verktøy som skal forenkle innmelding av tiltak som må gjøres for forvaltningsmyndighetene, og gi en bedre oversikt over oppdrag for naturoppsynet. Vi har kalt verktøyet Naturoppdrag. Brukertest og brukerens behov har stått sentralt i utviklingen av denne løsningen. Det er tilrettelagt for at påloggede brukerne enkelt skal kunne gi respons på hvordan de oppfatter verktøyet og hva de ønsker skulle vært annerledes.

Vi setter brukeren i sentrum når vi utvikler tjenester. I tråd med digitaliseringsrundskrivnet følger vi opp krav om universell utforming og bruker tjenstedesign som metodikk for å ivareta brukers perspektiv og behov. Dette øker imidlertid vår ressursbruk og kostnader til kjøp av konsulent tjenester på kapasitet og kompetanse, som direktoratet ikke har selv.

Vi legger om driften til skytjenester for å legge til rette for økt innovasjon, bedre sikkerhet og mer effektive IT-driftsprosesser. Overgangen krever store investeringer og innebærer en vesentlig økning i faste, løpende driftskostnader. Ansatte i IT-seksjonene er i gang med et omfattende kompetanseløft for å mestre nye oppgaver. Men det er svært ressurskrevende å sørge for stabil drift samtidig som mange ansatte er på kurs og opplæring.

En viktig målsetting i vårt digitale målbilde er å gå over til å bli et datadrevet

direktorat. Vi er godt i gang med å etablere en datastrategi og et veikart som beskriver hva vi skal gjøre fremover

for å nå målene. For å kunne tilby åpne data til andre aktører, må det gjennomføres et betydelig arbeid for å beskrive og tilgjengeliggjøre datasett. Automatisering av datastrømmer, som vil bidra til å effektivisere rapporteringsarbeid, innebærer store investeringer i dataplattform og tilhørende infrastruktur.

Samordningen av administrative funksjoner i sektoren har bidratt til mer effektiv ressursbruk for staten. Samtidig har vi fått på plass et mer robust driftsmiljø, som har fokus på standardisering og forenkling, økt fokus på IT-sikkerhet og en tidsmessig oppdatert arkivfunksjon med bedre driftsavtaler. Etableringen av en strategisk innkjøpsenhet har ført til bedre kvalitet i anskaffelsesprosessene og økt innkjøpsmakt for sektoren som helhet. Men vi bruker mer ressurser på å sørge for robuste tjenester og samtidig kontinuerlig standardisere og forbedre, enn det som ble tilført gjennom samordningsprosjektet.

Trusselrapport "Risiko" fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet og nasjonal trusselvurdering fra Politiets sikkerhetstjeneste påpeker at omfanget av cyberkriminalitet vokser. Sikkerhets- og beredskapsarbeidet har blitt mer krevende, og krigen i Ukraina har gitt oss et nytt nasjonalt trusselbilde. Sikkerhetsloven legger opp til en risikobasert tilnærming, og i vårt eget sikkerhetsarbeid jobber vi hele tiden med kontinuerlig forbedring i fokus. Vi har løpende dialog med våre samarbeidspartnere, og overvåker og responderer på hendelser fortløpende. Vi iverksetter anbefalte tiltak fra NSMs grunnprinsipper for IKT-sikkerhet og har et generelt godt sikkerhetsnivå i direktoratet. Samtidig har vi mange sikkerhetsrelaterte aktiviteter som pågår for at vi skal bli enda bedre. En endret sikkerhetssituasjon, både globalt og i Europa, har bidratt til at sikkerhet og beredskap står høyere på dagsorden. Dette bidrar både til at det er høyt tempo og press på de ansatte, og til at vårt sikkerhets- og beredskapsarbeid nå styrkes gjennom opprettelse av en dedikert seksjon med ansvar for sikkerhet og beredskap.

Oppsummert:

Endrede rammebetingelser er krevende for direktoratet og påvirker farten i digitaliseringsarbeidet vårt. Selv om vi kontinuerlig jobber for å styre ressursene effektivt, er det ikke mulig å digitalisere og effektivisere bort ressursutfordringen som EUs grønne giv og økt oppgavemengde gir. Vi har gjort tiltak for å effektivisere møter og oppgaver som krever koordinering av flere bidragsyttere, og vi har utviklet maler for å effektivisere enkeltvedtak. Vi bruker digitalisering som et virkemiddel der nytten overstiger kostnaden. Arbeidet gir flere viktige effekter, men er også ressurskrevende. Vi bruker flere ressurser på fellesadministrative tjenester i miljøforvaltningen enn vi fikk tildelt. Krigen i Ukraina og økt omfang av cyberkriminalitet påvirker også Miljødirektoratet, og vi har forsterket sikkerhetsarbeidet, og opprettet en dedikert seksjon for sikkerhet og

beredskap.

Styringsparametere under prioritering 2

- 2.1 Effektiviteten i etaten er økt
- 2.2 Etatens tjenester til forvaltningen og befolkningen er mer brukervennlige og fremtidsrettede
- 2.3 Miljødirektoratets tjenesteleveranser til miljøforvaltningen er i tråd med digitaliseringsstrategien for miljøsektoren
- 2.4 Som et resultat av etatens samfunnssikkerhetsarbeid er risikoen for at det inntreffer uønskede hendelser redusert, og beredskapen ved uønskede hendelser styrket
- 2.5 Nasjonale sikkerhetsinteresser er ivaretatt i etatens arbeid med forebyggende sikkerhet

+ Prioritering 3: Styrket innsats mot miljøkriminalitet i tråd med Meld. St. 19 (2019–2020)

I 2022 har vi styrket innsatsen mot miljøkriminalitet i tråd med miljøkrimmeldingen. Vi arbeider kontinuerlig med kontroll og sanksjonering for å oppnå god etterlevelse av regelverket. Informasjon om regelverket, og visshet om at myndighetene fører tilsyn og håndhever regelverket, virker allmennpreventivt for å forebygge lovbrudd.

Tydeliggjøring og forbedring av regelverket, og økt kjennskap til CITES-regelverket gjennom formidling og tilsynsaktivitet, vises blant annet ved at antallet innførselstillatelser øker. Strategisk bruk av media og sosiale medier, ikke minst på naturmangfoldområdet, har hatt effekt på kjennskapen til regelverket og på forståelsen av risikoen for å bli oppdaget ved lovbrudd.

Regelverket for håndtering, inkludert eksport, av elektrisk og elektronisk avfall, er skjerpet og tydeliggjort. Kontrollaktivitet er styrket hos oss og Tolletaten på flere områder. Digitalisering har ført til bedre registrering og mer deling av data på tvers av forvaltningen i Norge og med EU, noe som øker mulighetene for å avdekke lovbrudd. Bruk av reaksjoner og offentliggjøring av virkemiddelbruken forventes å virke preventivt. Innsatsen mot miljøkriminalitet er styrket gjennom disse grepene.

Vi bruker teknologi for å håndtere en stadig økende netthandel, spesielt hvor de ansvarlige virksomhetene ikke er fysisk i Norge og i begrenset grad er underlagt norske regler. Søkeroboten vi har utviklet og tatt i bruk, bidrar til mer overvåking av nettet og gir grunnlag for å plukke ut tilsynsobjekter. Vi har landet felles retningslinjer med Finn.no om hvordan vi effektivt samarbeider om å fjerne ulovlige varer fra deres plattform. Det har dessverre ikke hittil vært mulig å få til tilsvarende dialog med Facebook Marked. Implementering av den nye markedstilsynsforordningen 2019/1020 vil gi tilsynsmyndighetene hjemmel til å

stenge nettsider. Dette nye virkemiddelet er et viktig signal i bekjempelsen av miljøkriminalitet på nettet. Regulering av netthandel på europeisk og internasjonalt nivå må imidlertid styrkes for bedre etterlevelse av miljøregelverket på nett.

Økt omfang av felleskontroller med politi, kystvakta og Fiskeridirektoratet har, i tillegg til SNO sitt løpende oppsyn, totalt sett bidratt til å dempe det ulovlige fisket i 2022 sammenlignet med tidligere år. Nedgangen gjelder både inndragninger og anmeldelser, og omfatter mesteparten av landet. Antall anmeldelser på [motorferdsel](#) ligger på omtrent samme nivå som i 2021, men økningen i overtredelsesgebyr (OTG) gjør at samlet antall overtredelser likevel ligger noe høyere i 2022.

Vi har i 2022 økt omfanget av ileggelse av OTG som administrativ sanksjon, særlig ved brudd på naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfiskloven. Forskrifter om overtredelsesgebyr etter forurensningsloven og produktkontrollloven er fortsatt ikke fastsatt. Det forventes at disse fastsettes i løpet av våren 2023, men det avhenger av prosesser i KLD. Vi utarbeider rutiner for å kunne ta virkemidlet i bruk straks forskriftene er fastsatt. Tabellen under viser oversikt over antall vedtak om overtredelsesgebyr for perioden 2017–2022 pr. lovverk.

Tabell 2: Oversikt over antall vedtak om overtredelsesgebyr for perioden 2017–2022

	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Motorferdselloven	11	1	7	10	34	18
Naturmangfoldloven	11					
Lakse- og innlandsfiskloven	24	4				
Klimakvotelloven		1				
Totalt	46	6	7	10	34	18

På kommunikasjonsområdet har vi oppnådd større eksponering enn før gjennom veiledere på nett, nyhetsmeldinger og filmer i sosiale medier. Vi vurderer at dette har ført til økt kjennskap om deler av miljøregelverket, som igjen kan ha bidratt til færre overtredelser.

Oppsummert

Innsatsen mot miljøkriminalitet er styrket i 2022, som følge av skjerpet regelverk, styrket kontrollaktivitet og mer deling av data på tvers av forvaltningen i Norge og EU. Samtidig er det fremdeles utfordringer både på kontroll- og sanksjonssiden. Det samme gjelder utvikling av nye verktøy og digitale løsninger. Det er derfor avgjørende at oppsyns- og tilsynsarbeidet videreføres og styrkes ytterligere innenfor områder med store utfordringer, og at utviklingen av regelverk- og sanksjonsregime videreføres, sammen med nye verktøy og digitale løsninger.

Styringsparametere under prioritering 3

- 3.1 Økt forebygging av miljøkriminalitet og redusert antall overtredelser som skyldes uvitenhet og/eller manglende respekt for regelverket
- 3.2 Tilsynspraksisen er justert i tråd med stortingsmeldingen
- 3.3 Sanksjonsregime som virker mer preventivt på overtredere er utviklet

+ Prioritering 4: Forvaltningen har et godt kunnskapsgrunnlag for å kunne bidra i arbeidet med bærekraftig finans, herunder klassifiseringssystemet for bærekraftige aktiviteter og bærekraftsrapportering

Taksonomiregelverket er bærebjelken i EUs arbeid med bærekraftig finans, og vi ser at regelverket vil kunne ha stor betydning for oppnåelse av miljø- og klimamål. Regelverket stiller opp seks miljømål, som treffer alle våre hovedansvarsområder. Siden taksonomiregelverket på overordnet nivå ikke er vårt ansvarsområde, har vi ikke gitt det høy prioritet. Vi har imidlertid bidratt til utvikling av norske posisjoner ved å vurdere de foreslåtte kriteriene for hva som er miljømessig bærekraftig i henhold til regelverket, og kriterienes relevans for norsk kontekst.

Vi har gitt råd og hatt dialog med KLD for å bidra til at miljøintegriteten ivaretas i norske innspill til regelverk under EUs bærekraftsdirektiv, CSRD.

EUs bærekraftsdirektiv, CSRD, som er de nye reglene for bærekraftsrapportering, ble vedtatt i EU i november 2022. Direktivet har regler om hvem som blir rapporteringspliktige, når rapporteringsplikten inntreffer og hvem som kan attestere på bærekraftsinformasjonen.

Styringsparametere under prioritering 4

- 4.1 Relevante faglige leveranser til departementet om klassifiseringskriterier for bærekraftig økonomisk aktivitet.

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Naturmangfold

Prioriteringer for naturmangfold.

Nasjonale miljømål for naturmangfold

- Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester
- Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres
- Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner

[Norges miljømål om naturmangfold på Miljøstatus](#)

Relevante bærekraftsmål:

+ Prioritering 5: Bedre kunnskapsgrunnlag om naturmangfold og naturgrunnlagets betydning for økonomi og samfunn med sikte på gode og effektive beslutningsprosesser

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold er videreutviklet både på lokalt og nasjonalt nivå i 2022. Samlet sett mener vi at vi har forbedret kunnskapen både om naturmangfold og om dets betydning for økonomi og samfunn. Det er samtidig tidkrevende å utvikle ny kunnskap og etablere systemer for å bruke den.

På lokalt nivå er kunnskapen økt både på land og til havs gjennom kartlegging. Gjennom økologisk grunnkart-satsingen er det kartlagt naturtyper på land etter Miljødirektoratets instruks i hele landet. Kartleggingen gir beslutningsrelevant kunnskap til arealplanprosesser. I 2022 er det publisert et eget kart med naturtypenes verdi i konsekvensutredninger, som gjør det enklere for beslutningstakere å ta kunnskapen i bruk. Til havs er kartleggingen i Mareano-programmet innrettet mot områder som er aktuelle for etablering av havvind, noe som vil gi bedre beslutningsgrunnlag for næringsvirksomhet til havs. Samtidig er kartleggingsmetoder for marine naturtyper videreutviklet i henhold til Natur i Norge, noe vil bidra til at NiN-basert naturtypekartlegging også kan fases inn i marin kartlegging.

I 2022 jobbet vi også med å etablere et rammeverk for å få kartfestet grønn

infrastruktur på lokalt nivå. Målet var å få kartfestet viktig grønn infrastruktur, slik at dette kan ivaretas i arealplanprosesser og brukes som kunnskap inn i ulike virkemidler, som vern og restaurering. Arbeidet er ikke kommet langt nok til at kunnskapsgrunnlaget kan tilgjengeliggjøres i 2022, men det er publisert veiledning om viktigheten av å ivareta de grønne korridorene, som bidrar til økt kunnskap og oppmerksomhet.

På nasjonalt og regionalt nivå er det stor variasjon mellom økosystemene i hvor mye kunnskap vi har om den økologiske tilstanden. For noen økosystemer på land foreligger tilstandsvurderinger på nasjonal og regional skala. I 2022 har vi startet et arbeid for å forsterke kunnskapen i de resterende økosystemene på land, med mål om at vi etter 2023 kan få vurdert tilstanden på nasjonal og regional skala etter fagsystem for økologisk tilstand. Dette vil kunne danne grunnlag for å fastsette konkrete mål for tilstand i økosystemene på land. Per 2022 var det likevel usikkert hvorvidt faggrunnlaget vil bli tilstrekkelig, noe som blant annet skyldes mangel på overvåkingsdata. For havområdene vil tilstandsvurderinger ferdigstilles i løpet av våren 2023. Dette vil gi bedre beslutningsgrunnlag for forvaltningsplanene.

For å sette kunnskapsbaserte mål for tilstand, hvor ulike samfunnshensyn er tatt i betraktning, er det også behov for kunnskap om økosystemenes utbredelse og areal og leveranser av økosystemtjenester. Dette har vi ikke tilstrekkelig kunnskap om per i dag, men vi har igangsatt et arbeid for å få det på plass.

Gitt at vi har grunnlagsdata om areal, natur og økosystemtjenester vil et naturregnskap kunne bidra til å få bedre kunnskap om naturgrunnlagets betydning for økonomi og samfunn. I 2022 har vi utredet konsepter for naturregnskap med ulike ambisjonsnivå. Vi tok utgangspunkt i internasjonale standarder, men søkte å ivareta nasjonale forvaltningsbehov og internasjonale forpliktelser. Et detaljert naturregnskap vil kunne bli svært nyttig for naturforvaltning på både nasjonalt og kommunalt nivå i Norge, men det vil være svært ressurskrevende og tidkrevende å få etablert et slikt regnskap da datagrunnlaget som kreves ikke finnes per i dag. På den annen side vil et mer overordnet naturregnskap kunne etableres raskere, men vil kun gi et oversiktsbilde av naturgrunnlaget og dets betydning for økonomi og samfunn. Som resultat av utredningen anbefalte vi at naturregnskap bør utvikles for å understøtte forvaltning helt ned på kommunal skala. Et første steg vil være å lage et førstegenerasjons naturregnskap basert på tilgjengelig kunnskap på nasjonal og regional skala.

Vi har også forbedret kunnskapen om naturgrunnlagets betydning for økonomi og samfunn gjennom økt kunnskap om virkemidler i 2022. En intern satsing i direktoratet har bidratt til at kunnskapen om sammenhenger mellom natur og klima er økt, og at vi løser oppgaver som er i skjæringspunktet mellom natur og klima på en mer systematisk måte. Sammen med utstrakt bruk av miljøøkonomiske metoder, har vi gjennom ulike utredninger økt kunnskapen om virkninger av ulike tiltak, på natur og klima. Eksempler er i vurderingene av utenlandske treslag og skogplanting som klimatiltak. Vi erfarer at det kan være

vanskelig å finne "vinn-vinn"- tiltak. Framover er det derfor behov for å også videreutvikle kunnskap om tiltak som bidrar til "do-no harm" – altså ikke har vesentlige negative påvirkninger på natur eller klima.

Oppsummert

Samlet sett mener vi at vi har forbedret kunnskapen både om naturmangfold og om dets betydning for økonomi og samfunn i 2022. Det er tidkrevende å utvikle ny kunnskap og metoder. Det er behov for et nasjonalt heldekkende kart over økosystemene, noe som vil kreve et videre utviklingsarbeid. Det er derfor per i dag fortsatt et godt stykke igjen før vi kan si å ha et fullgodt kunnskapsgrunnlag tilgjengelig for bruk i arealplanlegging. Et naturregnskap vil være viktig og nyttig. Det vil ta flere år å etablere grunnlaget for et naturregnskap som understøtter naturforvaltning på kommunal skala, og for å lykkes er det behov for en nasjonal satsing over 5-10 år. En slik satsing bør evalueres underveis på grunn av stor usikkerhet knyttet til tekniske muligheter og kostnader knyttet til utvikling av naturregnskapet.

Styringsparametere under prioritering 5

- 5.1 Grunnlaget for et økosystemregnskap i tråd med internasjonale standarder og forpliktelser er etablert
- 5.2 Økt kunnskap om virkemidler som er positive både for natur og for klima eller klimatilpasning
- 5.3 Faggrunnlaget for å vurdere tilstand og sette mål for tilstand i økosystemene på land er forsterket
- 5.4 Videreutviklet kunnskap om viktige områder for marin natur, i forbindelse med økt næringsvirksomhet til havs
- 5.5 Kunnskapsgrunnlag for ivaretagelse av grønn infrastruktur er under utvikling og vil bli gjort tilgjengelig for bruk

+ Prioritering 6: Naturen blir forvaltet helhetlig, også på tvers av sektorer

Helhetlig forvaltning av natur på tvers av sektorer forutsetter en økosystembasert forvaltning, hvor berørte interesser er involvert og hvor det tas hensyn til samlet belastning, legges til rette for medvirkning og benyttes et omforent kunnskapsgrunnlag.

Se også rapporteringen på følgende prioriteringer:

- prioritering 1 om samordnet virkemiddelbruk
- prioritering 5 om kunnskapsgrunnlag
- prioritering 20 om polarområdene

Vi legger vekt på at en helhetlig forvaltning bør ta hensyn til ulike

miljøutfordringer, ikke minst klima og naturmangfold, og til næringsvirksomhet og andre samfunnsinteresser. Nasjonalt mål om naturmangfold 1.1 sier at økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester. Det er ikke automatikk i at en økosystembasert og helhetlig forvaltning bidrar til dette målet, dersom det – politisk eller i dialog med andre sektorer – blir konkludert med at det skal tas mer hensyn til næringsvirksomhet og andre samfunnsinteresser. For vannforvaltningen og havforvaltningen, er det etablert omfattende prosesser og systemer som skal sikre god samordning for å nå politiske mål om arealbruk og miljøtilstand. Vi spiller en sentral rolle i denne forvaltningen, blant annet gjennom å utvikle det faglige grunnlaget, ha ansvar for en rekke egne tiltak og samordne vedtatte tiltak og planer på tvers av sektorer.

Regjeringens naturstrategi for våtmark er en felles plattform for miljøforvaltningens og sektorenes forvaltning av våtmark. Vi jobbet godt med å samordne oppfølgingen mot forvaltningen av andre hovedøkosystemer, og med tilstandsvurderingene og arealkartleggingen som skal dekke alle hovedøkosystemer, blant annet i arbeidet med økosystemregnskap og økologisk tilstand.

Arbeidet vårt bidrar til at utviklingen i miljøtilstanden i vann samlet sett beveger seg sakte i riktig retning. Miljøtilstanden i havet er god, men menneskelig aktivitet og klimaendringer truer i økende grad de rike ressursene og mangfoldet i norske hav- og kystområder. I havforvaltningsarbeidet jobbes det med å få mer kunnskap om særlig verdifulle og sårbare områder og med å se på samlet påvirkning. Arbeid med et havregnskap for Norge er påbegynt.

For helhetlig forvaltning av økosystemer på land, er vi kommet betydelig kortere enn for vann og hav. Ansvar og oppgaver for terrestriske økosystemer er fordelt på flere sektorer og tilhørende lovverk. Arbeidet med en helhetlig tilnærming til forvaltningen av økosystemene på land på tvers av sektorer, bør forsterkes. En løsning kan være flere naturstrategier av samme type som for den som ble lagt frem for våtmark i 2021. Å realisere en helhetlig forvaltning, stiller store krav til å samordne virkemidler og tiltak, spesielt for å håndtere målkonflikter på tvers av politikkområder. En helhetlig forvaltning forutsetter samordnet arealplanlegging i kommunene, og at de tar tilstrekkelig vare på arealer som er verdifulle for klima og miljø, se styringsparameter 1.6. Her spiller vi en viktig rolle, blant annet gjennom å veilede om konsekvensutredninger og ivaretagelse av klima- og miljøhensyn i arealplanleggingen.

De mest sentrale virkemidlene for å redusere den negative påvirkningen på miljøtilstanden, ligger ofte hos andre sektorer. Sektorsamarbeid om sentrale problemstillinger er derfor et viktig bidrag til en mer helhetlig forvaltning. Vi spiller en viktig rolle blant annet gjennom å utvikle det faglige grunnlaget og ved å samordne vedtatte tiltak og planer. Eksempler på dette er samarbeidet om fremmede skadelige organismer og om pollinerende insekter, hvor arbeidet vårt bidrar til mer samordnet og effektiv innsats mot fremmede skadelige organismer, og til å redusere den negative effekten av denne miljøpåvirkningen. Vi er bekymret for den økende trusselen av nye fremmede arter som pukkellaks og

havnespy. Handlingsplan for pukkellaks vil ligge til grunn for arbeidet med bekjempelse, og vi har etablert et samarbeid med relevante etater om utfordringene knyttet til havnespy.

På noen områder har vi et stort ansvar for aktuelle virkemidler og tiltak, som i forvaltningen av eksisterende verneområder og villaks. Tilgjengelige virkemidler for miljøforvaltningen er imidlertid ikke omfattende eller sterke nok til å begrense truslene mot miljøverdiene. Dette fører blant annet til store utfordringer med å nå målene for verneområdene og for villaksen. Det er bekymringsfullt at de negative påvirkningene i mange tilfeller forsterkes av klimaendringer.

Oppsummert

Vi beveger oss i retning av mer helhetlig økosystembasert forvaltning på en del områder, og for hav og vann er det veletablerte, sektorovergrepene prosesser. For noen terrestriske hovedøkosystemer mangler vi fortsatt viktig kunnskap om utbredelse og tilstand og dermed viktige forutsetninger for økosystembasert forvaltning. Det mangler et arealregnskap og gode tverrsektorielle mekanismer for forvaltning av terrestrisk natur. Kommunene har ansvaret for ivaretagelse av naturmangfold og klimahensyn på arealene de forvalter etter plan- og bygningsloven, som utgjør ca. 83 prosent av landarealet i Norge. Vi er bekymret for om insentivene er tilstrekkelige. Det kan stilles spørsmål ved om kommunenes arealforvaltning i tilstrekkelig grad bidrar til en helhetlig forvaltning slik prioriteringen signaliserer (se også prioritering 1 og styringsparameter 1.1). Oppfølging av naturavtalen fra Montreal forutsetter styrking av arbeidet med helhetlig forvaltning av naturen i årene fremover, og kommunenes bidrag i dette arbeidet er avgjørende.

Styringsparametere under prioritering 6

- 6.1 Tilstanden i elver, innsjøer, grunnvann og kystvann er bedret
- 6.2 Forvaltningsmål for våtmark blir i økende grad nådd, i tråd med naturstrategi for våtmark
- 6.3 Det faglige grunnlaget for forvaltningsplanene for havområdene er videreutviklet i lys av havpanelets forskning og konklusjoner
- 6.4 Tilstanden for ville pollinerende insekter er bedret, i tråd med tiltaksplan 2021–2028
- 6.5 Den negative effekten av fremmede skadelige organismer er redusert, i tråd med tiltaksplan 2020–2025
- 6.6 Bedre bestandssituasjonen for villaksbestandene

+ Prioritering 7: Sikre flere arealer med natur

Sikring av natur krever i mange tilfeller virkemidler som går på tvers av sektorer. Områdevern er det eneste virkemiddelet som sikrer natur på lang sikt, på tvers av trusler og påvirkningsfaktorer. Det gir en konkret effekt ved å hindre

arealdisponeringer og inngrep som fører til at naturmangfold går tapt. Områdevern bidrar også til å sikre sårbare og truede arter og naturtyper, opprettholde økologiske nettverk og bevare natur av nasjonal og internasjonal verdi. Et representativt vern av norsk natur bidrar til å bevare variasjonsbredden av arter, naturtyper og landskap. Tilrådingene våre om nye verneområder er beslutningsgrunnlag for KLD og regjeringen. Tilrådingene og anbefalingene følges opp i form av konkrete vernevedtak og oppdrag om oppstart av nye verneprosesser. Dette bringer Norge nærmere målene om et representativt vern som også sikrer truet natur.

Det er flere risikofaktorer som påvirker Miljødirektoratets evne til å bidra til å sikre prioriterte arealer med natur. Mye av dette går på eksterne forhold, hvor blant annet lokal motstand mot nytt vern fører til langvarige verneplanprosesser, og til at vi ikke kan arbeide med de mest verdifulle områdene. Lokalpolitisk tilslutning blir tillagt stor vekt i vernesaker, og forsinker arbeidet med å nå det nasjonale målet og tilsvarende internasjonale mål. Resultatet kan bli redusert måloppnåelse gjennom at verneplanprosesser for verneverdige områder ikke igangsettes, eller at foreslåtte verneområder reduseres sterkt i areal eller ikke vernes for å imøtekomme lokale interesser. I tillegg kommer interne forhold i miljøforvaltningen, med blant annet mangelfulle kunnskapsgrunnlag og begrenset kapasitet hos statsforvalterne.

I dag er om lag 17,6 prosent av det totale landarealet vernet, men det er stor variasjon i hvordan vernet er fordelt. Vi har vernet mye fjell, men lite skog, kun 5,2 prosent, og marine områder, kun 4,5 prosent. Utviklingen er likevel positiv, og de siste årene har arealet som er omfattet av skogvern økt, og det er opprettet marine verneområder og nasjonalparker. Det er betydelige naturverdier utenfor territorialgrensen, men det er i dag ikke hjemmel for å opprette marine verneområder eller annet vern etter miljøvernlovgivningen i disse områdene. En ny havmiljølov kan gi nødvendige hjemler for dette.

Vi har ikke tilstrekkelig informasjon om tilstanden i norske verneområder. Vi vet imidlertid at det er store utfordringer knyttet til å redusere de viktigste negative påvirkningsfaktorene, som er effekter av gjengroing, fremmede arter og økt ferdsel. Miljøforvaltningen gjennomfører både mange og omfattende tiltak for å redusere eller fjerne truslene mot verneverdiene, og i mange av områdene er tilstanden bedret.

Restaureringstiltak forbedrer tilstanden i økosystemene. Gjenoppbygging av økosystemer er tidkrevende, og restaurering forutsetter at vi kan fjerne eller redusere de viktigste påvirkningene som er årsaken til at naturen har forringet tilstand. Arbeidet vårt med å restaurere vassdrag og våtmark bidrar til å gjenopprette økosystemer som er forringet eller ødelagt. Restaurering styrker naturmangfoldet og gjør økosystemene mer robuste mot klimaendringene. Restaurering av myr og andre karbonrike naturtyper kan også bidra til å ivareta store karbonlagre og dermed reduserte klimagassutslipp.

Nettogeinsten av restaurering kan imidlertid bli motvirket av nedbygging og

forringelse av annen natur. Det trengs derfor virkemidler som stimulerer til en oppskalering av innsatsen på restaurering, blant annet i regi av kommuner og i øvrige sektorer. For å kunne måle nettoeffekten av restaurering, trenger vi mer kunnskap om hvor mye vi har av de ulike naturtypene og i hvilken tilstand disse er. For at restaurering skal kunne bidra til å sikre natur over tid, trengs gode mekanismer som gir sikkerhet for en langsiktig effekt av gjennomført restaurering.

Vi har et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å styrke innsatsen på naturrestaurering ytterligere. Det er imidlertid en utfordring å rapportere på globale mål om restaurering, da det ikke er nærmere definert hva som regnes som "forringet natur" eller hva som omfattes av begrepet restaurering. Faglig utvikling, som skal bidra til bedre rapportering på effekten av restaurering i Norge, pågår.

På kommunikasjonsområdet har vi oppnådd bred eksponering av Miljødirektoratets aktiviteter innen naturrestaurering i sosiale medier. Vi antar derfor at kjennskapen til naturrestaurering har økt.

Oppsummert

Dersom vedtatte målsettinger for områdevern gjennomføres som forutsatt, vil vi være nær nasjonalt mål 1.3. Avstanden fra målet vil antagelig være lengst for marint vern og skog og pressområder i Sør-Norge. Risiko er særlig knyttet til politisk uenighet om konkret gjennomføring, og resultatet kan bli redusert måloppnåelse. Sterkere vektlegging av sektorinteresser enn miljøhensyn, øker risikoen ytterligere. Det globale målet og den nasjonale ambisjonen om å restaurere 15 prosent av forringet natur innen 2025 er ikke realistisk. Det er ikke avklart hva som regnes som forringet natur, ei heller hva som omfattes av begrepet restaurering. Restaurering av myr, våtmark, vassdrag og skog er kommet godt i gang. For andre naturtyper er omfanget av restaurering foreløpig begrenset, og det trengs mer kunnskap og bedre kapasitet. Det er behov for virkemidler for å kunne skalere opp innsatsen på restaureringen og for å ivareta restaurerte arealer. Den viktigste effekten av det langsiktige arbeidet med verneområder og restaurering av natur, er at det bidrar til å redusere tapet av natur. Oppfølging av naturavtalen fra Montreal forutsetter styrking av arbeidet med sikring av flere arealer med natur, god forvaltning av naturen og styrket innsats på restaurering av natur i årene fremover.

Styringsparametere under prioritering 7

- 7.1 Flere forringede naturområder er restaurert
- 7.2 Nytt verneareal som ivaretar truet natur og gir et mer representativt vern, ivaretar økologiske sammenhenger og gjør verneområdene mer klimarobuste, gjennom grundige og inkluderende verneplanprosesser
- 7.3 Forbedret faglig grunnlag for en mer systematisk tilnærming til bevaring av viktige områder for marin natur

- 7.4 Tilstanden i eksisterende verneområder er bedret

+ Prioritering 8: Bedre ivaretagelse av den mest truede naturen

Arealendringer er den faktoren som i størst grad bidrar til at arter og naturtyper blir truet. De viktigste beslutningene om arealbruk skjer i kommunene, som forvalter 83 prosent av Norges landareal. Vi ser imidlertid at andre samfunnshensyn ofte gis fortrinn på bekostning av naturmangfold. De fleste innsigelser er knyttet til planer om endret arealdisponering, og med Kommunal- og distriktsdepartementets sterke vektlegging av den lokale selvråderetten er det svært få som blir tatt hensyn til. Dette vil igjen øke risikoen for at statsforvalter hever sin terskel for å fremme innsigelse for forhold i strid med de nasjonale hensynene, jf. rundskriv T-2/16. Videre er det trolig omfattende underrapportering av vedtak i miljøvedtaksregisteret^[1], slik at vi mangler informasjon om omfanget av påvirkning på naturmangfoldet. Dette bildet gir grunnlag for bekymring.

Det er store variasjoner mellom kommunene i måten de håndterer kravet til konsekvensutredninger på. Miljøforvaltningen prioriterer arbeidet med å sikre et godt kunnskapsgrunnlag og veileder på hvordan dette kan tas i bruk i kommunene. Det er behov for å utvikle flere verktøy koblet til kommunenes arealforvaltning, eksempelvis økosystemregnskap og analyseverktøy for identifisering av grønn infrastruktur. Tilskuddet til å utarbeide kommunedelplaner for naturmangfold som er gitt de siste årene vurderes som et meget positivt tiltak for flere og flere kommuner. Det er imidlertid fortsatt for tidlig å vurdere hvor stor effekt dette har.

Våre eksisterende virkemidler er viktige for å ivareta truet natur. Skogvern og utvalgte naturtyper er gode eksempler på dette, og her ivaretas leveområder for et stort antall trua arter. Mange relevante virkemidler administreres eller forvaltes av andre sektorer. Det er derfor behov for å videreutvikle og styrke sektorsamarbeidet, og ytterligere målrette bruken av tilgjengelige virkemidler både i miljøforvaltningen og andre sektorer. Den tverrsektorielle oppfølgingsplanen for trua natur er et viktig bidrag til en slik forpliktende og koordinert oppfølging av tiltak med virkemidler fra flere sektorer, men gjelder kun for et svært begrenset utvalg av de aller mest truede artene og naturtypene. Gjennomføring av oppfølgingsplanen for trua natur startet opp i 2021, men det vil ta tid før en kan vurdere effekten av tiltakene.

Et stort antall truede arter og naturtyper fanges ikke opp av oppfølgingsplanen. En del er allerede i oppfølging med våre og andre sektors virkemidler. Gjennomgang av miljøforvaltningens arbeid med trua arter og naturtyper beskriver våre prioriteringer i arbeidet med disse framover. Også her vil vi se nærmere på flere effektive løsninger sammen med sektorene, med mål om å bedre status.

Vi ser positiv effekt for artene og naturtypene som vi følger opp med juridiske

virkemidler, utvalgte naturtyper og prioriterte arter, kombinert med konkrete tiltak gjennom økonomiske virkemidler eller i samarbeid med andre sektorer. Eksempler på dette er de utvalgte naturtypene slåttemark, slåttemyr og kystlynghei. Vår gjennomgang av miljøforvaltningens arbeid med trua natur viser at målrettede tiltak gjennom oppfølging av handlingsplaner med tilstrekkelige ressurser over tid, har god effekt. Fjellrev, elvemusling og slåttemark er gode eksempler på dette. Evalueringen av tilskudd til trua arter og naturtyper^[2] viser at tilskuddene utvilsomt bidrar til å ivareta truede arter og truede naturtyper. Tiltak i eksisterende skjøtsels- og handlingsplaner underbygger også dette. Likevel mangler vi konkret tallfesting av effekt og dette er en usikkerhetsfaktor. Det er ikke etablert et formelt system for effektmåling av tiltak for trua natur, men metodikk er til uttesting for åpen grunnlendt kalkmark og fem trua arter. Vi har fått på plass rutiner for å rapportere effekt for tiltak gjennomført av statsforvalteren og er i ferd med å se på flere løsninger for effektmåling.

For å bidra til styrket måloppnåelse vil Miljødirektoratet spisse miljøforvaltningens arbeid med trua arter og naturtyper i tråd med vurderingene og prioriteringene i den interne gjennomgangen. Innenfor rammene av gjeldende budsjettammer vil dette innebære en langsiktig prioritering av innsats for et begrenset antall trua arter og naturtyper.

Oppsummert

Arealbruksendringer er den viktigste påvirkningsfaktoren for trua arter og naturtyper. De viktigste beslutningene om arealbruk skjer i kommunene. Det er i dag få sterke insentiver for kommunenes ivaretagelse av truet natur, og vi ser at lokalpolitiske avveininger og beslutninger om ny arealbruk ofte går i disfavør av viktig naturmangfold. For truede arter og naturtyper som omfattes av egne forskrifter, kombinert med konkrete tiltak gjennom økonomiske virkemidler eller i samarbeid med sektor, ser vi en positiv effekt. Miljødirektoratets overordnede vurdering er at innsatsen med dagens nivå og tempo ikke vil være tilstrekkelig for å nå det nasjonale målet om at ingen arter og naturtyper skal utryddes.

Styringsparametere under prioritering 8

8.1 Bedre tilstand for sterkt og kritisk truede ansvarsarter og truede naturtyper, i tråd med fastsatt oppfølgingsplan

+ Prioritering 9: Resultatet fra forhandlingene om nytt globalt rammeverk for natur er i tråd med norske prioriteringer

Etter en serie forberedende møter på våren og sommeren ble et nytt globalt rammeverk for natur ferdigforhandlet og vedtatt på partsmøtet COP 15 i konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) i Montréal i Canada i desember 2022. Vi har bidratt med faglige vurderinger av forslag til nye globale mål i

henhold til bestilling fra KLD, samt som deltaker i forhandlingene. De norske posisjonene og prioriteringene er vurdert av KLD til å være godt ivaretatt i forhandlingene og det endelige resultatet.

Vi mener å se en økende kunnskap i befolkningen knyttet til naturpanelets arbeid. Vi ser at vi lykkes i å få media interessert, og at de bruker vårt kunnskapsgrunnlag i sin økende dekning av dette.

Oppsummert

Forhandlingene om nytt globalt rammeverk i konvensjonen om biologisk mangfold ble sluttført i desember 2022. Vi har levert flere oppdrag som underlag for departementets arbeid med forberedelser av norske posisjoner og prioriteringer i forhandlingene, samt deltatt i forhandlingene. Utfallet av forhandlingene er i stor grad i tråd med norske prioriteringer.

Styringsparametere under prioritering 9

- 9.1 God faglig støtte til utforming av kunnskapsbaserte norske posisjoner i forhandlingene

+ Prioritering 10: Å nå bestandsmålene for rovvilt og redusere tapene av beitedyr til rovvilt

Bestanden av **gaupe** er lavere enn nasjonalt bestandsmål på 65 årlige ungekull. Kvotejakt for gaupe fungerer godt i regionene hvor bestanden skal reguleres ned mot bestandsmålet, men det er fortsatt utfordrende å nå opp på bestandsmålet i region fire, sju og åtte. Region fem har oppnådd bestandsmålet på ti ungekull for første gang på fem år.

Bestanden av **ulv** reguleres også effektivt gjennom lisensfelling, men det er fortsatt uavklart på hvilket grunnlag lovverket åpner for lisensfelling av ulv innenfor sonen.

Bestanden av **kongeørn** ligger innenfor bestandsmålet, som er et intervallmål. Det er derfor ikke behov for konkrete tiltak for å bedre måloppnåelsen for kongeørn.

Vi ligger over bestandsmålet for **jerv** nasjonalt, men det er først og fremst i region fem, hvor antall årlige ungekull ligger over det regionale bestandsmålet. Dette er i områder innenfor forvaltningsområdet for jerv hvor det er svært begrenset med husdyr på beite og dermed begrenset hjemmelsgrunnlag for lisensfelling. Andelen av jerv som felles av lisensjegere har økt, men det er fortsatt behov for ekstraordinære uttak av enkeltdyr og hiuttak. Ekstraordinære uttak i regi av SNO avhenger av vær-, vind- og sporingsforhold på våren, og er ikke alltid mulig å gjennomføre.

Bestandsmålet for **bjørn** på 13 årlige ungekull har aldri vært oppnådd, og det er i region seks, sju og åtte bestandsmålet ikke oppnådd. Skadefellinger av binner, men også hannbjørner i prioriterte beiteområder i Norge eller på svensk side av grensen, har bidratt til en stagnasjon i bestandsutviklingen. Et tettere samarbeid med svenske myndigheter kan bidra til å bedre måloppnåelsen. Etablerte binner innenfor forvaltningsområdet har også benyttet egnede områder utenfor, forårsskadefelling og blitt felt ved skadefelling. Dette er en utfordring med den avgrensingen for forvaltningsområdene, som er satt i disse regionene og med de virkemidler som benyttes i dag. Også mistenkt ulovlig aktivitet i forvaltningsområdene bidrar til en bestand i negativ retning.

For beitesesongen 2022 har det vært enkelte skadeutsatte områder, men generelt har tapene forårsaket av rovvilt gått noe ned. Erstatning for tap av sau og lam til rovvilt er lavere enn for beitesesongen 2021. Årsaken til dette er sammensatt. Effektive uttak av rovdyr og forebyggende tiltak bidrar vesentlig. I tillegg spiller tilfeldigheter, som for eksempel streifdyr av ulv og bjørn som gjør skade, inn i dette bildet.

Lokale skadefellingslag har blitt mer effektive, særlig i områder med årlige rovviltskader. Vi bør fortsatt jobbe med hvordan direktoratets fellingsveileder og NJFFs kurs omsettes i praksis i konkrete fellings situasjoner, også i områder hvor skadesituasjoner oppstår mer sjeldent og uregelmessig.

Påviste rovviltskader av tamrein har gått litt opp, hovedsakelig i Finnmark, og erstatning for tap av tamrein til rovvilt for reindrifta i Norge er omtrent som foregående år, men noe flere erstattede dyr. De seinere år har det vært beitekriser i mange reinbeiteområder, og dette har hatt påvirkning for tapstallene også siste reindriftsår. Egnede forebyggende tiltak mangler for reindrifta, og tap det enkelte år varierer i stor grad med naturgitte forhold som klima, beitegrunnlag m.m. Dagens erstatningsregelverk fungerer dårlig for å sikre en ordning som er rettferdig og forutsigbar, og som samtidig er gjennomførbar for forvaltningen og bidrar til tapsreduksjon i reindrifta. Et nytt regelverk for erstatning er helt nødvendig for å forbedre situasjonen.

Oppsummert

Jerv og bjørn er hovedutfordringene med tanke på å nå bestandsmålene. Jervebestanden er noe over bestandsmålet, dette gjelder først og fremst i region 5. Den nasjonale utviklingen mot bestandsmålet for brunbjørn går svært sakte. Skadefellinger av binner, i prioriterte beiteområder i Norge eller på svensk side av grensen, vil ytterligere forsinke måloppnåelsen.

Utvikling i rovviltskader på sau har gått noe ned, men på tamrein varierer skadene en del. Det er vanskelig å finne egnede forebyggende tiltak, og tap det enkelte år varierer i stor grad med naturgitte forhold som klima, beitegrunnlag m.m. Den beste forutsetningen for reduserte tap er en bærekraftig reindrift.

Styringsparametere under prioritering 10

- 10.1 Bedre kunnskapsoverføring til fellingslagene for å bidra til effektiv skadefelling av rovvilt
- 10.2 Bestanden av jerv forvaltes så nærme bestandsmålet som mulig gjennom mer effektiv og målrettet lisensfelling av jerv og eventuelt ved økt bruk av ekstraordinære uttak der lisensfelling ikke gir tilstrekkelig skadereduksjon
- 10.3 Bedre bestandsutviklingen for bjørn og komme ned på bestandsmålet for ulv

[1] Enkeltvedtak knyttet til rovvilt, områdevern, utenlandske treslag, prioriterte arter og utvalgte naturtyper er blant vedtakene som skal registreres i Miljøvedtaksregisteret, jf. [forskrift 14. juni 2013 nr. 643 om Miljøvedtaksregisteret](#)

[2] "Magnussen, K., et al 2019 Evaluering av tilskudd til trua arter og naturtyper. Menon-publikasjon nr.107/2019 M1588" [Evaluering av tilskudd til truede arter og truede naturtyper - Menon Economics](#)

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Friluftsliv

Nasjonale miljømål for friluftsliv

- Friluftslivets posisjon skal ivareta og videreutvikles gjennom ivaretagelse av allemannsretten, bevaring og tilrettelegging av viktige friluftsområder, og stimulering til økt friluftsliv for alle
- Naturen skal i større grad brukes som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge

[Norges miljømål om friluftsliv på Miljøstatus](#)

Relevante bærekraftsmål:

+ Prioritering 11: Bedre tilgang til attraktive friluftsområder i og ved byer og tettsteder

Bedre tilgang til attraktive friluftslivsområder i og ved byer og tettsteder er sentralt for å styrke friluftslivets posisjon og øke deltakelsen i friluftsliv. Det er kommunenes arbeid med arealplanlegging og tilrettelegging for friluftsliv som er sentralt i denne sammenheng. Vi bidrar til effekt på området gjennom økonomiske virkemidler og målrettet informasjon og veiledning.

Effekten måles blant annet av SSB gjennom statistikk for befolkningens tilgang til leke- og rekreasjonsareal og nærturterreng. Denne viser at færre har tilgang til nærturterreng, og utviklingen går i feil retning. SSB måler også befolkningens tilgang til strandsonen. Statistikken viser at det er utfordrende å bedre tilgangen til attraktive friluftslivsområder, særlig langs kysten fra svenskegrensen til Sørlandet og generelt i tettstedsnære områder.

Det er vanskelig å fastslå vårt eksakte bidrag til utviklingen. Selv om utviklingen for flere indikatorer går i feil retning, betyr ikke det nødvendigvis at innsatsen vår ikke har betydning ettersom det er mange faktorer som virker i motsatt retning. Gjennom informasjons- og veiledningsarbeidet vårt bidrar vi til oppmerksomhet om viktige forhold for friluftslivet og synliggjør utfordringer for fylkene og kommunene. Fra og med 2022 er det i tillegg etablert en tilskuddsordning for kommunene som grenser til Oslofjorden, der de kan søke juridisk bistand i arbeidet med å bedre tilgangen for allmennheten til strandsonen. Effekten av ordningen med jusbistand er det litt tidlig å si noe om, men det har resultert i mange konkrete søknader og medieoppslag som bidrar til å øke oppmerksomheten rundt ulovligheter i strandsonen. Vi vurderer ellers at bruken av vår veiledning bidrar til å øke kunnskapen om allemannsretten og naturvennlig friluftsliv i befolkningen, og nettsidene våre om dette er blant de mest besøkte sidene våre.

By- og tettstedsnære områder er prioritert i arbeidet med statlig sikring av friluftslivsområder. Effekten av dette bidrar til en positiv utvikling både for strandsonen og for områder i og ved byer og tettsteder generelt. Det er imidlertid krevende å få sikret områder der behovet er størst og eiendomsprisene høyest med de rammene som er bevilget i dag.

Økt satsing på kartlegging, opparbeiding, skilting og merking av ferdselsårer gjennom ferdselsåreprosjektet bidrar til å bedre tilgangen til attraktive friluftslivsområder og ferdselsårer. Effekten av skilting og merking er at flere føler seg trygge i naturen og bidrar til å øke bruken av eksisterende og nye ferdselsårer.

Statlige tilskudd til organisasjonenes aktivitetsarbeid er viktig for god tilrettelegging av attraktive områder. Det samme gjelder tilskudd til tilrettelegging i de statlig sikrede områdene og til drift av Skjærgårdstjenesten. Økende råvarepriser på strøm, drivstoff og diverse materialer har blitt en stor utfordring for driftsenhetene i Skjærgårdstjenesten. Det er behov for mer kunnskap om

bruksomfang for ulike geografiske områder for å kunne målrette innsatsen enda mer innenfor alle deler av friluftslivsarbeidet.

SSBs levekårsundersøkelser blant voksne beskriver en relativt høy deltakelse i friluftsliv generelt sett, men viser en nedgang i hyppighet de siste ti årene. Når det gjelder organiserte aktiviteter viser SSBs siste undersøkelse om barns deltakelse i friluftsliv at deltakelsen i organiserte friluftslivsaktiviteter er relativt lav og utgjør 6-10 prosent, men med høyest deltakelse blant dem som ellers deltar minst i friluftsliv. Dette understreker effekten av de organiserte aktivitetene og tilskudd til disse for å øke deltakelsen i friluftsliv.

Informasjon og veiledning om allemannsretten både rettet mot kommunene og befolkningen generelt har effekt. Vi ser utfordringer med at slitasje og forsøpling m.m. i økende grad ønskes løst gjennom reguleringer som bryter med allemannsretten. Det vil derfor fremover være viktig med veiledning om besøksforvaltning som verktøy i arbeidet med tilrettelegging for friluftsliv i mye besøkte naturområder.

Bedre tilgang til attraktive friluftslivsområder krever også at kommunene ivaretar markaområdene sine. Miljødirektoratets markaveileder og veiledning om å kartlegge og verdsette friluftslivsområder bidrar til dette uten at det er mulig å fastslå eksakt hvor stor betydning veiledningen har. Direktoratets arbeid med kommunedelplaner for naturmangfold mener vi også bidrar til mer planmessig fokus på naturområdene i kommunen. Måloppnåelsen vil kunne styrkes ytterligere gjennom at Grønn infrastrukturprosjektet vil bidra til at kommunene kan jobbe mer planmessig med ivaretagelse av markaområder.

Oppsummert:

Kommunene sitter på nøkkelen til arbeid med arealplanlegging og tilrettelegging for friluftsliv. Det er viktig at kommunen bruker og vektlegger tilgjengelig kunnskapsgrunnlag og veiledning i arbeidet. Det er behov for ytterligere innsats knyttet til formidling av kunnskap og ulike veiledere. Det er også behov for kunnskap om kommunenes bruk av Miljødirektoratets veiledning, for å kunne målrette innsatsen enda mer.

Styringsparametere under prioritering 11

- 11.1 Økning i omfang og kvalitet for grøntområder for friluftsliv og rekreasjon i og ved byer og tettsteder, og økt antall kilometer merkede og tilrettelagte ferdssårer for friluftsliv i kommunene
- 11.2 Barn og unge deltar i større grad i friluftsliv
- 11.3 Kommunene arbeider mer planmessig for å ivareta markaområder
- 11.4 Bedre kunnskap om allemannsretten og naturvennlig friluftsliv i befolkningen
- 11.5 Kommunene og organisasjonene tilrettelegger for friluftsliv på en naturvennlig måte

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Forurensning

Prioriteringer mot forurensning.

Nasjonale miljømål mot forurensning

- Forurensning skal ikke skade helse og miljø
- Bruk og utslipp av kjemikalier på prioritetslisten skal stanses
- Eksposering av mennesker og miljø for radioaktiv forurensning skal holdes så lav som mulig
- Veksten i mengden avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten
- Materialgjenvinning av avfall skal øke
- Sikre trygg luft. Basert på dagens kunnskapsstatus blir følgende nivå sett på som trygg luft (Årsmiddel PM10: 20 µg/m³, Årsmiddel PM2,5: 8 µg/m³, Årsmiddel NO₂: 30 µg/m³)
- Støyplager skal reduseres med 10 prosent innen 2020 i forhold til 1999. Tallet på personer som utsettes for over 38dB innendørs støynivå skal reduseres med 30 prosent innen 2020 i forhold til 2005. Målet er under revisjon.

[Norges miljømål om forurensning på Miljøstatus](#)

Relevante bærekraftsmål:

+ Prioritering 12: Kjemikalier og miljøgifter globalt, i EU og nasjonalt er bedre regulert

Mange stoffer er regulert i Norge og EU, og noen også globalt gjennom Minamata- og Stockholm-konvensjonene. Strengt og gode reguleringer gir store samfunnsøkonomiske fordeler, både i form av mindre skade på natur, mindre konsekvenser for helse og reduserte kostnader til opprydding i etterkant. De

globale forbudene resulterer også i redusert langtransport og avsetning av miljøgifter i områder langt fra kilden, blant annet i nordområdene våre.

Hver dag kommer det nye stoffer på markedet og vi får ny kunnskap om stoffer som alt er i bruk. Arbeidet med å regulere kjemikalier har derfor et bevegelig mål. Svært mange kjemikalier som er i bruk, og som kan medføre skade på helse eller miljø, er ikke tilstrekkelig regulert. Som følge av den grønne given har EU satt seg svært ambisiøse mål om å videreutvikle kjemikalier regelverkene, slik at de skal respondere raskere, og at de vil se mer på sammenhengen mellom ulike regelverk og vurderingene som gjøres av kjemikalier inn i den sirkulære økonomien. Arbeidet med revisjon av de sentrale kjemikalier regelverkene er omfattende. Noen sentrale områder i revisjonen er innføring av nye fareklasser i [CLP](#), innføring av generelle forbud mot stoffer med enkelte klassifiseringer til forbrukere og økte krav til hvilken informasjon som må oppgis ved registrering av stoffer. I tillegg ser man på hvilke krav man skal stille til kjemikalier for at de skal være trygge og bærekraftige, og hvordan data og informasjon kan deles mellom de ulike regelverksprosessene for å sikre en enklere og mer transparent vurdering av kjemikalier på tvers av regelverkene.

Et svært viktig tiltak for å sikre effektive reguleringer, er at stoffer under [REACH](#) reguleres i grupper i stedet for enkeltvis, slik tilfelle er med den pågående reguleringen av perfluorerte stoffer (PFAS). Det vil resultere i en begrensning i bruk og utslipp av tusenvis av stoffer i Europa. Globalt utnytter vi at Norge har en egen stemme i tillegg til EU.

Arbeidet med det globale rammeverket for kjemikalier og avfall, og etableringen av et globalt kunnskapspanel for kjemikalier, avfall og forurensning, som ble vedtatt av FNs miljøforsamling i 2022, blir viktige rammeverk for det framtidige globale arbeidet med kjemikalier. I det løpende nasjonale arbeidet er det viktig å se sammenhengene mellom kjemikalier reguleringer og hvilke krav vi setter til utslipp fra virksomheter. Gode avveininger opp mot vannforskriftens krav er også viktig. Arbeidet som gjøres med å rydde opp i grunnforurensning og [sedimenter](#) er også viktig bidrag for å hindre at miljøgifter kommer ut i naturen.

Arbeidet med reguleringen av biocider, både i EU og i Norge, er fortsatt forsinket. Primært skyldes det en økning i arbeidsomfang og oppdrag, men også at prosessene for regulering tar for lang tid i EU. I noen tilfeller kan en stille spørsmål ved om EU burde "avslutte diskusjonene" om de enkelte biocider raskere, ikke minst fordi det skal skje en regodkjenning etter noen år, som kan skjerpe vurderingen av stoffene. Slik kunne vi komme hurtigere gjennom en første godkjenning for alle. Mange biocidaktive stoffer og [biocidprodukter](#) er på markedet i dag uten at de har vært gjennom en første grundig vurdering av helse- og miljørisiko. Effektivisering av arbeidsprosesser nasjonalt og en pragmatisk tilnærming til nasjonale godkjenninger har medført raskere fremdrift i våre vurderinger av biocider, og det er viktig for næringslivet.

Oppsummert:

Flere kjemikalier og miljøgifter blir stadig regulert i EU, nasjonalt og globalt. Imidlertid kommer det nye kjemikalier på markedet hver dag, og vi får ny kunnskap om stoffer som alt er i bruk. Arbeidet med å regulere kjemikalier går derfor mot et bevegelig mål. Svært mange kjemikalier som er på markedet, er ikke tilstrekkelig regulert. Som en del av den grønne given har EU satt svært ambisiøse mål om å videreutvikle kjemikalier regelverkene så de skal respondere raskere. En viktig del er å regulere grupper av stoff i stedet for enkelt stoffer. Det pågående arbeidet med å regulere over 10 000 perfluorerte stoffer er et godt eksempel på dette.

Styringsparametere under prioritering 12

- 12.1 Fremgang i restriksjonsarbeidet for PFASer, inkludert generelt forbud i EU
- 12.2 Flere stoffer regulert i EU og globalt
- 12.3 Sentrale problemstillinger for Norge blir prioritert under forhandlingene om det nye globale rammeverket (SAICM etter 2020)
- 12.4 Kjemisk tilstand i vann er forbedret

+ Prioritering 13: Forurensningskilder som skaper eutrofiering/overgjødning er godt regulert

Det er etablert en bedre felles erkjennelse av eutrofiutfordringene, men det er behov for økt innsats for å redusere utslipp fra avløp, jordbruk, akvakultur og industri. Nødvendige prosesser for bedre regulering er i gang, men det er langt igjen til vi kan si at forurensningskilder som skaper eutrofi er godt regulert. Vi mangler fortsatt et regelverk som fullt ut understøtter arbeidet med en god regulering på dette området. Blant annet er arbeidet med endring av gjødselverforskriften ikke fullført, og oppdatering av tillatelser med hensyn til nitrogenrensing og nytt avløpsdirektiv vil ta lang tid.

Bedret kunnskapsgrunnlag viser at eutrofi er mer utbredt enn tidligere antatt. I ferskvann er det særlig i lavlandet på begge sider av Oslofjorden og deler av nedbørfeltene rundt Mjøsa, samt i deler av Rogaland og Vestland, at vi har omfattende eutrofi problemer. Et flertall av innsjøene viser ingen forbedring eller til og med forverring. Særlig tre vannområder viser forbedring i tilstand, og dette viser at avløps- og jordbrukstiltak som er gjennomført virker hvis tiltakene gjennomføres samtidig og er omfattende nok for å få effekt.

De nasjonale føringene for vannforvaltningsarbeidet som kom i 2019, har gitt et godt grunnlag for å planlegge og sette i verk tiltak innenfor eget sektoransvar og hos andre sektormyndigheter. Regjeringen godkjente de regionale vannforvaltningsplanene 31. oktober 2022, og her understrekes viktigheten av at de nasjonale føringene fra 2019 følges opp. Selv om innsatsen i planperioden 2022–2027 innebærer en betydelig økt innsats, vil det bli vanskelig å nå målene om god tilstand i alle landbrukspåvirkede områder. Svært mange vannforekomster som er i dårlig og svært dårlig tilstand grunnet eutrofi får utsatt

frist for måloppnåelse. Dette skyldes blant annet høyt fosfornivå i jord som krever mange års innsats med redusert fosforgjødsling for å nå miljømålene. For disse vannforekomstene er det særlig viktig at det raskt iverksettes kraftfulle tiltak.

En tett oppfølging av forventninger og tiltak i helhetlig plan for en ren og rik Oslofjord, er særlig viktig framover på alle forvaltningsnivå – spesielt i kommunene. Styringssignaler til statlige og kommunale sektormyndigheter er avgjørende for at plan og tiltak skal ha forventet effekt. Rapporten til Oslofjordrådet for 2023 viser at innsatsen for en renere Oslofjord er styrket, men samtidig at det er langt igjen for å nå miljømålene for Oslofjorden.

Vi har fulgt med på prosessene med regionale forskrifter etter jordlova. Vi har i samarbeid med Landbruksdirektoratet arrangert webinar for statsforvalternes landbruks- og miljøvern avdelinger rundt Oslofjorden og landet for øvrig. Vi har i to omganger gitt høringsinnspill til regional forskrift i Oslo og Viken. I arbeidet med ny gjødselvereforskrift har vi både gitt faglige råd og anbefalinger og bestilt fagrapporter for KLD. Ny og forsterket gjødselvereforskrift er helt avgjørende for å få bukt med eutrofiproblemene.

På avløpsområdet er det betydelig etterslep i kommunene – for mye avløpsvann når ikke fram til renseanlegg og for mange renseanlegg har ikke tilstrekkelig rensing. Vi har gitt klare signaler og forsterket vår veiledning til statsforvalteren for å sikre at de stiller nødvendig krav til kommunene om å forbedre avløpshåndteringen og avløpsrensingen, blant annet krav om nitrogenfjerning, der det er nødvendig innenfor hele nedbørsfeltet til Oslofjorden. Vi og statsforvalteren er godt i gang med arbeidet, men det vil ta tid å få på plass skjerpede krav og å overholde dem da dette blant annet avhenger av ressurser i forvaltningen i tillegg til god planlegging og betydelige investeringer i kommunene.

For eutrofiering av kystvann kan også utslipp fra kommunalt avløp forårsake enkelte lokale konsekvenser, som skal utløse strengere renskrav. Her er kunnskapsgrunnlaget om effekter av utslippene fortsatt mangelfullt, men vi vet at det fortsatt er en del utslipp av urensset avløpsvann langs kysten og mangelfull rensing. Der statsforvalteren er forurensningsmyndighet, er arbeidet med å rydde opp i dette godt i gang.

Bruk av statsforvalternes innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven er et viktig virkemiddel for tidlig inngrep i planer med mangelfull planlegging av infrastruktur for avløp. Et oppdatert rundskriv T-2/16 basert på vårt forslag vil være viktig for å sikre fremdrift i kommunale prosesser.

Prosesen med revisjon av avløpsdirektivet har pågått siden 2020, etter at EUs evaluering av avløpsdirektivet fra 2019 viste at det er behov for å oppdatere direktivet og sørge for mer rensing av kommunalt avløpsvann av hensyn til vannkvaliteten i Europa. Det har også vært nødvendig å revidere direktivet for å harmonisere det med strategiene i EUs grønne giv. Forslaget til revidert direktiv er

nå på høring fra EU-kommisjonen. Revidert direktiv skal bidra til ytterligere reduksjon i forurensningstilførslene fra utslipp av kommunalt avløpsvann, bedre vannkvaliteten i Europa, redusere utslipp av klimagasser og øke energieffektiviteten innenfor avløpssektoren. I tillegg skal direktivet bidra til bedre rensing av mikroforurensning og overvåking av patogener i avløpsvann. Prosessen med revisjon av avløpsdirektivet har pågått siden 2020. De første nye fristene for å forbedre offentlige avløpssystemer trer i kraft allerede fra 2027, ifølge dette forslaget.

For forurensning fra akvakultur er det viktig å ha et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for å få til gode reguleringer med tanke på teknologi/renseteknologi, kunnskap om resipienten (kystvann og ferskvann), inkludert naturmangfold, og konsekvenser av utslipp fra bransjen. Det er i dag manglende kunnskap på disse områdene, noe som gjør det utfordrende for statsforvalteren å behandle søknadene og treffe med det regulatoriske, og for oss å veilede statsforvalteren. Miljødirektoratet har sammen med Fiskeridirektoratet levert vår anbefaling og oppsummering etter høring av revidert forurensningsregelverk for akvakultur. Dette regelverket vil, hvis det vedtas, bidra til mer data og kunnskap om miljøpåvirkning fra akvakultur både for den enkelte lokalitet og for vannforekomstene ved at relevante overvåkningsdata rapporteres inn i vann-nett. Det foreslåtte regelverket er ellers en oppdatering av vilkårene basert på dagens kunnskap om miljøpåvirkning og vil gi en mer effektiv og lik regulering av fiskeoppdrett i sjø langs kysten.

På kommunikasjonsområdet har vi oppnådd nokså stor interesse og eksponering i media om eutrofi, og vurderer det slik at dette har ført til økt kunnskap, lokalt engasjement og handling for å iverksette tiltak for å bedre miljøtilstanden. I tillegg har vi hatt en serie sosiale medier-poster om eutrofiproblemene i Oslofjorden, som nådde nokså godt ut.

Oppsummert

Innsatsen på dette området har økt, men det er fortsatt svært langt igjen. Det er nødvendig med økt innsats for å redusere utslipp fra avløp, jordbruk, akvakultur og industri. I tillegg mangler vi tilstrekkelig juridiske virkemidler. Det er etablert en bedre erkjennelse av eutrofiutfordringene på tvers av sektorene og i befolkningen. Særlig i områdene rundt Oslofjorden er det høy bevissthet og engasjement om disse problemstillingene. Lokalt engasjement er nødvendig for å utløse handling og for å utløse bruk av midler til tiltak, særlig på kommunalt nivå.

Styringsparametere under prioritering 13

- 13.1 En effektiv og samordnet innsats mot sektorene som bidrar til overgjødning: jordbruk, akvakultur, avløp, industri

+ Prioritering 14: Styrket innsats for en mer sirkulær økonomi

Arbeidet vårt med regelverk innen sirkulær økonomi gir kommuner og næringsliv avgjørende rammevilkår for å sikre at mindre avfall oppstår, mer avfall forberedes til ombruk og materialgjenvinnes, mindre forbrennes og deponeres, og forsøplingen reduseres. Regelverkene bidrar til bedre ressursutnyttelse og positive effekter for miljø og klima i Norge og andre land, og er viktige rammevilkår for norsk næringsliv i det grønne skiftet. I årene som kommer må arbeidet gå enda raskere og vi må bruke mer ressurser på dette. Det er rundt ti overordnede regelverk, basisrettsakter, for sirkulær økonomi som nå er under utvikling i EU, der mange har en lang rekke underliggende rettsakter. Den stramme ressursituasjonen har hatt stor effekt på oppfølgingen av disse prosessene i 2022, med en fare for at det utvikles regler som kan vise seg å være uegnet for ev særnorske forhold for forsinket gjennomføring og manglende overholdelse av EU/EØS-regelverk. Situasjonen forbedres vesentlig når vi har fått på plass nye ressurser til arbeidet i første halvdel av 2023 som følge av statsbudsjettet.

Vår anbefaling om forskriftskrav om utsortering, separat innsamling og materialgjenvinning av glass-, metall-, papir-, papp- og tekstilavfall og lovendring med skal - krav om differensiert avfallsgebyr vil øke forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall med anslagsvis 2,5 prosentpoeng i 2035. Dette er viktige bidrag mot EU-kravene som øker trinnvis til 65 prosent i 2035. Materialgjenvinningen må øke med ytterligere 13 prosent i 2035, og dette forutsetter økt ressursbruk og rask innføring av en rekke andre tiltak og virkemidler i nær framtid. Disse anbefalingene bidrar også til å gjennomføre EUs reviderte rammedirektiv om avfall, selv om det gjenstår noen mindre deler før hele regelverket er gjennomført. Forsinket gjennomføring gjør at norsk næringsliv og kommuner får skjerpede krav og harmoniserte rammebetingelser senere enn EUs medlemsland.

Norge har rapportert en måloppnåelse på omtrent ti prosentpoeng under EU-kravet til materialgjenvinning av bygg- og anleggsavfall for 2020. Et eventuelt forskriftskrav for økt materialgjenvinning av gipsavfall vil øke måloppnåelsen med omtrent ett prosentpoeng. Statistikken for 2021 viser en betydelig økning av måloppnåelsen for bygg- og rivningsavfall, til rundt 80 prosent. SSB ber oss se denne statistikken over flere år, da det har vært uvanlig lav aktivitet i byggenæringen blant annet på grunn av koronapandemien. Det er derfor for tidlig å slå fast at vi ikke har behov for flere virkemidler. Generelt blir det viktig å synliggjøre usikkerhet i avfallsstatistikken, siden denne er sentral for våre vurderinger og anbefalinger om nye virkemidler for å nå EU-mål. Dette må skje i samarbeide med SSB.

Vår store gjennomgang av utvidet produsentansvar er nødvendig for å sikre at ordningene blir effektive og robuste, støtter opp om sirkulær økonomi og er i tråd med EU-krav. Arbeidet er viktig for å fjerne usikkerhet rundt roller og plikter i produsentansvaret, og flere norske aktører er tydelige på at dette er avgjørende avklaringer for deres investeringsbeslutninger i sortering og materialgjenvinning i Norge.

Nye krav til økodesign i ulike EU-regelverk er vesentlig for at arbeidet med en sirkulær økonomi skal lykkes, da mye bestemmes allerede i designfasen. Arbeidet øker vesentlig nå som nye sektorer berøres av regelverket. En effektiv gjennomføring og forvaltning av ny batteriforordning og økodesignforordning er viktig for at norsk næringsliv får like rammevilkår som i andre EU/EØS-land. Ikrafttredelse i Norge er imidlertid ikke mulig før det er vedtatt tilstrekkelige lovhjemler for virkemidler som er begrunnet i ressurseffektivitet, og det gjelder også underliggende rettsakter under dagens økodesigndirektiv som allerede er gjennomført i EU.

På kommunikasjonsområdet har vi eksponert både allmennheten og virksomheter for informasjon om regelverket, hvorfor de må omstille seg og muligheter en sirkulær økonomi gir. Dette har skjedd gjennom en økning av nyhetssaker i aviser og fjernsyn, høye besøkstall på temasider og god spredning på innhold i sosiale medier.

Vi vurderer at både virksomheter og allmennheten har fått økt kunnskap om dette.

Oppsummert:

Arbeidet er i en tidlig fase, og må sees i sammenheng med prosesser som går i EU. Endringene krever omstillinger i næringslivet og offentlig sektor. Mange nye virkemidler, inkludert nye regelverk, må komme på plass, og en del av disse er under arbeid. Det må jobbes tverrsektorielt, og kunnskapsbehovene og kravene til innovasjon må fylles. De nye ressursene på dette området hjelper betydelig i utviklingen og oppfølgingen av regelverket i EU.

Styringsparametere under prioritering 14

- 14.1 Utviklingen av tiltak og virkemidler tar hensyn til ressurseffektivitet og miljøbelastning i hele verdikjeden på sentrale områder, slik som EUs prioriterte verdikjeder
- 14.2 Relevant EU-regelverk på avfalls- og produksiden er implementert i offentlig forvaltning på en god måte i Norge
- 14.3 Norske interesser blir ivaretatt i EU og globalt
- 14.4 Overskuddsmasser blir bedre håndtert og utnyttet
- 14.5 Arbeidet med oppfølging av regelverksarbeidet i EU på områdene Footprint og økodesign er styrket

+ Prioritering 15: Plastforurensing er bedre regulert

Det er en positiv utvikling gjennom det omfattende arbeidet nasjonalt, i EU, regionalt og gjennom den globale plastavtalen. Arbeidet er langsiktig og vil måtte pågå i mange år framover. Den økte innsatsen bidrar til reduksjon i

plastforsøplingen, smartere bruk og på sikt til mer materialgjenvinning og en sirkulær økonomi.

Mikroplast er en del av plastforurensningen. Dekkslitasje, veistøv og gummigranulat fra kunstgressbaner er de største kildene til utslipp av mikroplast nasjonalt, etterfulgt av malingslitasje og utslipp fra syntetiske tekstiler. Forskriften om utforming og drift av idrettsbaner der det brukes platholdig løst fyllmateriale vil på sikt redusere disse utlippene med over 90 prosent. Et totalt forbud mot bruk av gummigranulat under EUs kjemikalierregelverk REACH, med en foreslått overgangstid på seks år, er under diskusjon i EU. Det er også arbeid i EU på gang for å se på muligheten for å redusere mikroplastutslipp fra bildekk, tekstiler og plastpellets. Her venter vi et forslag fra EU i mai 2023. Arbeidet med å redusere utslipp av mikroplast er også koblet til EUs avløpsdirektiv, slamdirektivet, industriutslippsdirektivet og økodesigndirektivet.

De største kildene til marin forsøpling fra *norske* kilder er forbrukeravfall og avfall fra fiskeri og akvakultur. Forbudet mot enkelte engangsprodukter av plast som er innført kan redusere bruken av engangspplast med 1,9 milliarder enheter eller 3 600 tonn årlig. En produsentansvarsordning fra fiskeri og akvakultur forventes å bidra vesentlig til mindre spredning av plast. Vi forventer økt materialgjenvinning av plast de neste årene som en følge av nye utsorteringskrav. Endringer i skipsavfallsdirektivet om at havnene skal motta sortert avfall, og at alle fiskefartøy skal kunne levere oppfisket marint avfall, vil også bidra positivt.

Vi får stadig økt kunnskap om spredning og farlige stoffer i plast, blant annet gjennom arbeidet i REACH, Stockholmkonvensjonen og gjennom økt overvåking. Med midler fra Miljødirektoratet har Norges Forskningsråd tildelt midler til en synteserapport om kjemiske stoffer i plast. Økt kunnskap er viktig for arbeidet som gjøres internasjonalt for å få regulert de skadelige kjemikaliene i plasten. Vi forventer at den nye globale avtalen mot plastforsøpling og plastforurensning og det pågående arbeidet med plast i Baselkonvensjonen vil gi store effekter på sikt. Pågående samarbeid med SSB om et "nasjonalt plastregnskap" vil gi oss økt kunnskap og bedre beslutningsgrunnlag for videre arbeid med plast.

Oppsummert

Vi får stadig mer kunnskap om kilder til, og effekter av, spredning av plast og mikroplast. Noe av denne kunnskapen er brukt til å få på plass viktige reguleringer. Kunnskapshullene er imidlertid fortsatt store, både med hensyn til kilder, spredning, innhold av skadelige stoffer og hvilke effekter spredningen har på mennesker og miljø. Det internasjonale arbeidet og en sirkulær tilnærming er avgjørende for å løse plastutfordringene.

Styringsparametere under prioritering 15

- 15.1 Kilder til plastforurensning er bedre regulert
- 15.2 Miljøovervåkingen og kartlegging av plastforurensningen og mikroplast

er styrket

- 15.3 Kunnskapen om farlige stoffer i plast er økt
- 15.4 Statistikken om plast er styrket
- 15.5 Globalt samarbeid og faglig kunnskap på området er styrket

+ Forurensning: Annen rapportering til Klima- og miljødepartementet

Import og eksport av avfall

Oppfølging av ulovlig eksport har blitt mer systematisert de siste årene gjennom utvikling av rutiner og maler, noe som har gitt likere vilkår for virksomhetene. Riksrevisjonens gjennomgang av kontrollen med eksport av avfall har avdekket flere forbedringsområder i Miljødirektoratet. Videre arbeid vil bidra til enda mer målrettet kontroll og effektivisering, bl.a. gjennom et bedre system for å registrere avvik og overtredelser, og et nytt digitalt søknadskjema for eksport og import av avfall. Vi ser behov for å ytterligere forbedre saksbehandlingsrutiner. Fremtidig saksbehandling kan bli mer ressurskrevende om Kommisjonens forslag om strengere krav ved eksport av avfall til sluttbehandling i Europa og ved eksport ut av OECD vedtas, men samtidig kan dette gi forbedringer for miljø. Mangel på overtredelsesgebyr fører til at eksportører ikke har tilstrekkelig insentiv til å innrette seg etter regelverket eller at de "tar større sjanser" ved eksport.

Krevende å få "aksept" for nye avfallsanlegg

Vi ser at det er svært utfordrende å få etablert små og store anlegg for sortering og behandling av avfall i Norge på grunn av lokal motstand, eller utfordringer med å få forsikring som følge av utbredte branntilløp ved avfallsanlegg. Vi er bekymret for effektene på overholdelse av EU-krav i årene framover, knyttet til forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall og for nasjonal behandlingsskapasitet for farlig avfall. Tunge og usikre prosesser for etablering av anlegg kan bli en vesentlig barriere i årene framover, og kan "skremme" investorer fra å satse på investeringer og utvikling i Norge. På enkelte områder finnes det ikke løsninger i dag, som for vindmølleblad/turbinblad og i stor grad for tekstilavfall. Når det gjelder sluttbehandlingsskapasitet for farlig avfall vurderes situasjonen som kritisk. Tilsvarende utfordringer ses i andre europeiske land. Mangel på infrastruktur er særlig kritisk i beredskapssituasjoner.

Petroleum

Det har vært et svært høyt aktivitetsnivå på sokkelen i 2022, noe som har medført mange saker til behandling i petroleumssesjonen. Dette omfatter både søknader om tillatelse, og ikke minst mange konsekvensutredninger og søknader om fritak fra konsekvensutredning for nye utbygginger, som følge av regjeringens skattepakke. Konsekvensen av høyt antall saker til behandling er at utviklingsaktiviteter, som arbeid med forenkling og effektiviseringstiltak, har blitt

satt på vent.

Landbasert industri

Vi og statsforvalteren følger opp industrivirksomheter som er omfattet av industriutslippsdirektivet (IED) med revisjon av tillatelser ettersom nye BAT-konklusjoner vedtas av EU. Fristen for forurensningsmyndigheten å vedta vilkår i tråd med forpliktelsene i BAT-konklusjonene er fire år. Verken vi eller statsforvalteren møter denne forpliktelsen for en rekke av våre anlegg. Årsaken er sammensatt; kapasitet hos forurensningsmyndigheten og utfordring for virksomhetene å møte forpliktende utslippsnivå. Generelt vurderes fristen på fire år som noe knapp – et forhold som er tatt opp av mange nå ved revidering av IED. Fristen er fortsatt fire år i forslag til revidert IED. Oppgaven med å revidere tillatelser når nye BAT-konklusjoner vedtas prioriteres av oss, men fører samtidig til at vi henger noe etter i oppfølgingen av andre industrioppgaver.

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Klima

Prioriteringer for klima.

Nasjonale miljømål om klima

- Norge skal fram til 2020 kutte i de globale utslippene av klimagasser tilsvarende 30 prosent av Norges utslipp i 1990
- Norge har under Parisavtalen tatt på seg en forpliktelse om å redusere klimagassutslippene med minst 50 prosent og opp mot 55 prosent i 2030 sammenlignet med 1990
- Norge skal være klimanøytralt i 2030
- Norge har lovfestet et mål om å bli et lavutslippssamfunn i 2050
- Medvirke til at redusert og reversert tap av tropisk skog gir et mer stabilt klima, mer bevart naturmangfold og en mer bærekraftig utvikling
- Politisk mål om at samfunnet skal forberedes på og tilpasses klimaendringene

[Norges miljømål om klima på Miljøstatus](#)

Relevante bærekraftsmål:

+ Prioritering 16: Godt kunnskapsgrunnlag som underlag for gode og effektive beslutningsprosesser for å oppfylle klimamålene

Norge og andre land står overfor en stor omstilling fremover mot et samfunn med svært lave utslipp om bare noen tiår. Vi ligger ikke an til å nå klimamålene i 2030 uten å skjerpe klimapolitikken på mange områder samtidig.

Miljødirektoratet kan, sammen med andre direktorater, bidra med å oppdatere kunnskapen om mulige grep som bør vurderes politisk. Dette omfatter tiltak for å redusere utslipp og øke opptak, effekter av tiltak og kostnader, og oversikt over utløsende virkemidler. Analysen Klimakur 2030 dekket ikke alle temaer, og vi har i 2022 jobbet for å utfylle denne.

Vi har levert en analyse som viser potensialet for reduksjon av utslipp i 2030 gjennom klimatiltak i industri og petroleum. Arbeidet er gjort med innspill fra industri og teknologileverandører, og i samarbeid med Oljedirektoratet og Gassnova. Rapporten viser at det er stort behov for mer målrettede virkemidler for å utløse tiltakene.

Underlaget i Klimakur 2030 for ikke-kvotepliktige utslipp, ble også oppdatert i starten av 2022. For den siste pilaren skog og arealbruk (LULUCF) arbeides det med et oppdatert kunnskapsgrunnlag om hva som skal til for å tette forventet utslippsgap i 2030, som skal leveres i 2023.

Etatssamarbeidet på klima er godt i gang og forankret på toppledernivå i etatene. Samarbeidet bidrar til mer utveksling av kunnskap og informasjon, og legger til rette for mer koordinerte beslutningsunderlag for departementene. Det er fremover fortsatt et betydelig behov for tett samarbeid med andre etater om tiltak og virkemidler.

Det nasjonale utslippsregnskapet er en viktig del av grunnlaget for å kunne vurdere aktuelle tiltak for å kutte norske utslipp og kunne vurdere måloppnåelse på nasjonalt nivå. Framskrivningene, som utarbeides av Finansdepartementet i samarbeid med relevante departementer og etater, er et viktig bindeledd mellom kunnskapen om utslipp og vurdering av tiltak og virkemidler. Ved å se utslippsregnskap, framskrivninger og tiltaks- og virkemiddelanalyse i sammenheng bidrar vi til et best mulig kunnskapsgrunnlag for politikktutforming.

Det er et samspill mellom det nasjonale utslippsregnskapet og klimagassregnskap for kommuner, hvor forbedring av det ene kan gi forbedring av det andre. Vi jobber kontinuerlig med å forbedre begge regnskapene. I 2022 ble nytten av klimagassregnskap for kommuner evaluert, og foreløpige resultater viser at dette er et viktig kunnskapsgrunnlag for godt klimaarbeid i kommunene. Utslippsregnskapene kan fortsatt forbedres hvis bedre data blir tilgjengelige, særlig på lokalt nivå. Data om kostnader er også en viktig brikke i tiltaks- og virkemiddelvurderinger.

Oppfølging av klimaplanen vil kreve mye ny nasjonal klimapolitikk. Videre vil

klimapakken fra EU (Fit for 55), medføre behov for rask endring i eksisterende virkemidler og utvikling av nye i flere sektorer. De foreslåtte reguleringene fra EU innebærer stor innsats, både før og etter implementering i norsk rett. Utvidelsen av kvotesystemet til å omfatte flere sektorer medfører betydelig økning i løpende varige forvaltningsoppgaver. Styrkingen av Miljødirektoratets driftsbudsjettet til arbeid med EUs grønne giv gjennom statsbudsjettet har muliggjort en sterkt tiltrengt styrking, men det tar tid å rekruttere og lære opp flere for å følge opp og forvalte regelverk under EUs grønne giv.

Oppsummert

Klimamål i 2030 og framover tilsier stort behov for stadig utvikling av klimapolitikken, og at det skjer på mange områder samtidig. Vi bidrar med å oppdatere og videreutvikle kunnskapsgrunnlaget for tiltak og virkemidler i samarbeid med andre direktorater, og har i 2022 blant annet levert en oppdatert analyse for industri og petroleum. Tilsvarende underlag for skog og arealbruk mot 2030 er under utarbeidelse. Det er fortsatt et betydelig behov for tett samarbeid med andre etater om tiltak og virkemidler. Vi styrker bemanningen for å kunne håndtere økende oppgaver som følge av EUs klimapakke (Fit for 55) og behov for rask endring i eksisterende virkemidler og utvikling av nye i flere sektorer. Nye klimaregelverk fra EU legger føringer og peker retning for klimapolitikken framover, men det er fortsatt stort behov for å supplere dette med nasjonale tiltak og virkemidler.

Styringsparametere under prioritering 16

- 16.1 Et oppdatert og forsterket faglig grunnlag for å følge opp klimaplanen, nå mål for 2030 og utarbeide mål for 2035
- 16.2 God oversikt over innholdet i EUs Green Deal og Fit for 55, og mulige konsekvenser for Norge
- 16.3 Kunnskapsgrunnlaget om effekter av det lokale utslippsarbeidet er styrket
- 16.4 Det faglige grunnlaget for vurdering av utslippsutviklingen innen skog- og arealbruk er styrket

+ Prioritering 17: God oversikt over virkemidler på tvers av sektorer som bidrar til å redusere klimagassutslipp i tråd med klimamålene, og samspillet mellom disse

Norge har kuttet klimagassutslippene med 4,7 prosent siden 1990 og skal halvere utslippene mot 2030. Det vil være behov for å sette i verk flere nye og effektive klimatiltak for å redusere utslippene fremover. Utslippsutviklingen påvirkes av mange politikkområder, der samspillet mellom disse er avgjørende for å oppnå tilstrekkelige reduksjoner.

Bedre kunnskap om effekter av virkemidler og samspillet mellom dem er

nødvendig for opplyste beslutningsprosesser. Vi bygger videre på vår kunnskap om virkemiddeleiere (kommune og stat) og hvilke utslipp de ulike virkemidlene treffer, og bringer dette med oss inn i samarbeid med andre etater. Men vi ser at det fortsatt er behov for å styrke kunnskapen om virkemidlene, både hos oss og ellers i forvaltningen.

Gjennom de siste par årene har analysearbeidet vårt blitt bredere, slik at det nå i større grad omfatter vurderinger av virkemidler i tillegg til tiltak og barrierer. I 2022 har vi hatt høy aktivitet på oppdrag om virkemiddelforslagene som ligger i klimaplan 2030, særlig omsetningskrav for biodrivstoff og ulike lav- og nullutslippsutredninger i transportsektoren. Vi har også jobbet med virkemiddelvurderinger innenfor skog og arealbruk, med fokus på virkemidler som kan redusere utslipp fra omdisponering av arealer. Det meste av det vi leverer gjøres i samarbeid med andre etater. Vi legger også ned stor innsats i å gi innspill til andre etaters utredninger for å heve kvaliteten og bidra til samsvar mellom utredningene.

Arbeidet med tiltaksanalyser bør gjøres bredere i årene som kommer, ved at etater på sine områder bidrar med oppdaterte data og kunnskap, særlig om barrierer og virkemidler. Det er stort behov for å holde informasjonen oppdatert framover i lys av behovet for ytterligere utslippskutt for å nå klimamålene.

Vi leder sekretariatet til regnskapsgruppa for oppfølging av intensjonsavtalen mellom regjeringen og organisasjonene i jordbruket. Gjennom dette bidrar vi med kunnskapsgrunnlag, og til å følge utslippsutviklingen. Arbeidet er viktig for at de årlige jordbruksforhandlingene skal ha et godt kunnskapsgrunnlag om utslippseffekter og muligheter for måloppnåelse.

Vi har vurdert hvordan lokalt klimaarbeid kan bidra bedre til å nå nasjonale mål gjennom evaluering av og foreslåtte endringer i utslipp- og energidelen av statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning. Vi har også bidratt med ny kunnskap om hvordan kommunenes roller og virkemidler generelt kan bidra til å redusere klimagassutslipp. Gjennom aktiv veiledning, deling av erfaringer og forvaltning av Klimasats har vi bidratt til økt kunnskap i kommuner, fylkeskommuner og hos statsforvalteren.

Oppsummert

Utslippsutviklingen påvirkes av mange politikkområder, der samspillet mellom disse er avgjørende for å oppnå tilstrekkelige reduksjoner. Analysearbeidet vårt inkluderer i større grad enn tidligere helheten av tiltak, barrierer og virkemiddelvurderinger. Det er mer samarbeid mellom etater, og dette bidrar til bredere kunnskap om effekt av virkemidler og samspillet mellom dem. Dette samarbeidet bør styrkes og videreutvikles framover.

Styringsparametere under prioritering 17:

- 17.1 Bedre kunnskap om nasjonale og felleseuropeiske virkemidler og samspillet mellom dem, herunder kunnskap om effekter av virkemidler
- 17.2 Forsterket samarbeid med relevante etater og støtte til andre sektormyndigheters ivaretagelse av sitt sektoransvar

+ Prioritering 18: Forvaltningen har et godt kunnskapsgrunnlag for å bidra i arbeidet med og vurdering av klimarisiko

Klimarisiko handler både om hvordan de fysiske konsekvensene av klimaendringer vil påvirke natur og samfunn, og hva overgangen til et samfunn med netto null utslipp vil kunne innebære. Fysisk klimarisiko blir delvis dekket gjennom arbeidet med klimatilpasning. Arbeidet vårt med å formidle andre delrapport av FNs klimapanel 6. hovedrapport, er en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for fysisk klimarisiko. Vi jobber ikke systematisk med omstillingsrisiko, men dette blir adressert i aktuelle oppdrag og aktiviteter.

Oppsummert

Kunnskapsgrunnlaget om klimarisiko blir stadig utviklet av ulike aktører, men vi ser at klimarisikoen er økende og det er dermed behov for at alle samfunnssektorer øker sin innsats for å forebygge negative effekter og tilpasse seg klimaendringene.

Styringsparametere under prioritering 18

- 18.1 Gode faglige vurderinger til departementet om innhold i scenarioer for stresstesting av klimarisiko
- 18.2 Kunnskapsgrunnlaget er forbedret gjennom dialog og samarbeid med relevante etater

+ Prioritering 19: En effektiv og samordnet innsats på tvers av sektorer for å sikre at Norge er forberedt på konsekvensene av klimaendringer

Konsekvensene av klimaendringene treffer bredt i samfunnet, og fremover vil klimaendringene gi økte utfordringer for mange ulike sektorer, langs verdikjeder og over landegrenser. Derfor blir det stadig viktigere å forstå sammenhenger på tvers av samfunnsområder og knytte håndtering av klimaendring til samfunnsomstilling og bærekraftig utvikling.

Vi har gitt faglige råd til hvordan klimatilpasningspolitikken kan videreutvikles for å gi et best mulig kunnskapsgrunnlag for innretning av ny politikk i Norge. Vårt arbeid bidrar til at relevante aktører har fått økt forståelse for hvordan klimaendringene vil påvirke samfunnet i verdikjedeperspektiv på tvers av geografi, tema og aktører, og hvordan klimaendringer truer viktige

samfunnssystemer.

Klimaendringene vil fortsette å forsterke seg fremover og treffe store deler av samfunnet både direkte og indirekte. Konsekvensene er omfattende og tverrgående. Det har vært en stor utvikling i klimatilpasningsarbeidet, og mye er gjort siden den første stortingsmeldingen kom for snart ti år siden. Likevel er det store utfordringer i arbeidet. Blant annet påpeker en rapport fra Riksrevisjonen at det er for svak styring og samordning av det nasjonale arbeidet, og at det er mangelfull informasjon om og vurdering av innsats og resultater på ulike områder. Arbeidet på noen sektorområder er kommet lenger enn på andre. Fra forskning og utredninger pekes det på en rekke barrierer i klimatilpasningsarbeidet på lokalt og regionalt nivå, blant annet for lite økonomiske og administrative ressurser, mangel på kompetanse og svak politisk forankring.

Oppsummert:

Som grunnlag for videre politikkutvikling og utvikling av det nasjonale klimatilpasningsarbeidet, har vi fremskaffet ny kunnskap og gitt faglige råd til KLD, spesielt knyttet til hvordan klimatilpasningsarbeidet kan videreutvikles. Samarbeid med direktorater og andre aktører har ført til integrering av sektorperspektiver i arbeidet, styrket forankring og økt kunnskap hos samarbeidspartnerne. Vi har bidratt til økt kunnskap om klimatilpasning hos lokale myndigheter gjennom veiledning og tilskuddsforvaltning. Dette har bidratt til fremdrift hos mange, men større innsats trengs i lys av at klimaendringene øker fremover og klimatilpasning er omfattende og tverrgående.

Styringsparametere under prioritering 19:

- 19.1 Ha tilrettelagt for at det nasjonale tilpasningsmålet i større grad kan nås som følge av faglig rådgivning og koordinering, og videre oppfølging av kunnskapen om status, sammenhenger og om barrierer
- 19.2 Departementet har et grunnlag for hvordan FNs klimapanel's 6. hovedrapport kan følges opp i det nasjonale og lokale tilpasningsarbeidet

+ Klima: Annen rapportering til Klima- og miljødepartementet

Klimakvotesystem

Fase 4 (2021–2030) av EUs kvotesystem startet i 2021, og er delt inn i to perioder; 2021–2025 og 2026–2030. Tilrettelegging for fase 4 har vært arbeidskrevende, og har medført nye oppgaver for Miljødirektoratet. De nye oppgavene har økt løpende varige forvaltningsoppgaver, og vi har gjennom året hatt et betydelig etterslep i saksbehandlingen.

For tildeling av vederlagsfrie kvoter gir den nye overvåkings- og

rapporteringsforpliktelsen for tildelingsdata som gjelder for fase 4 betydelig økt ressursbruk sammenlignet med tidligere faser av kvotesystemet. I tillegg til å behandle søknader om gratiskvoter og plan for overvåking av tildelingsdata for hver periode, skal den kvotepfiktige årlig rapportere tildelingsdata. Disse skal behandles og eventuell justering av tildeling skal vedtas av Miljødirektoratet, før godkjenning av EU-kommisjonen og ESA.

Konsekvensene av økt arbeidsmengde har ført til et etterslep i saksbehandling etter klimakvotereguleringen. Etterslep gjør saksbehandlingen mer tidkrevende for direktoratet, medfører større potensiale for feil, fører til at virksomhetene får utdelt vederlagsfrie kvoter sent, og gir generelt lang saksbehandlingstid og klagesaker blir liggende. Dagens ressursituasjon fører til høy overtidsbruk og kjøp av ekstern bistand.

EU ble i desember enige om endringer i kvotedirektivet som en del av EUs klimapakke "Klar for 55". Skipsfart inkluderes i EUs kvotesystemet, og blir en del av et eget kvotesystem ETS 2 for veitrafikk og bygg. Slike endringer i kvotesystemet innebærer stor innsats, både før og etter implementering i norsk rett, og gir betydelig økning i løpende varige forvaltningsoppgaver.

Kvotereguleringen er komplisert og krever individuelle vurderinger og høy grad av detaljkunnskap. Styrkingen av driftsbudsjettet knyttet til EUs grønne giv gjennom statsbudsjettet har muliggjort noe styrking. Det vil være behov for å vurdere å ytterligere styrke innsatsen framover for sikre tilfredsstillende gjennomføring og forvaltning av regelverk.

Revidert fornybardirektiv

Norge har ikke implementert det reviderte fornybardirektivet fra 2018 som inneholder viktig bærekraftregelverk for biodrivstoff og fornybart drivstoff. Manglende harmonisering av regelverket med resten av Europa krever ekstra ressurser fra aktører og fra Miljødirektoratet å håndtere. Regelverket i fornybardirektivet, som er under stadig utvikling, er grunnlaget for rammevilkår for alt fornybart drivstoff i EU. Vi er usikre på om forvaltningen har tilstrekkelig kompetanse på regelverket og forståelse for konsekvensene av dem, og om prosessene i EU følges godt nok. Dersom direktivet ikke implementeres, risikerer man også at biodrivstoff på det norske markedet blir mindre bærekraftig enn i EU.

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Polarområdene

Prioriteringer fra polarområdene.

Nasjonale miljømål for polarområdene

- Omfanget av villmarkspregede områder på Svalbard skal opprettholdes, og naturmangfoldet bevares tilnærmet upåvirket av lokal aktivitet
- De 100 viktigste kulturminnene og kulturmiljøene på Svalbard skal sikres gjennom forutsigbar og langsiktig forvaltning
- Negativ menneskelig påvirkning og risiko for påvirkning på miljøet i polarområdene skal reduseres

[Polarområdene: Norges miljømål på Miljøstatus](#)

Relevante bærekraftsmål:

+ Prioritering 20: Godt kunnskapsgrunnlag og effektiv virkemiddelbruk for å redusere samlet belastning på miljøet i polarområdene

De siste 20 årene har temperaturen nordøst på Svalbard økt med 5,4 grader. Antall tilreisende til øygruppa har økt betraktelig. Sesongen for reiselivsaktivitet har blitt lenger og nye områder tas i bruk. Antall skip som tilbyr ekspedisjonscruise har økt fra 23 i 2010 til 73 i 2019. Erfaringen fra 2022-sesongen viser at det er liten grunn til å anta at veksten i aktivitet vil avta. Over lang tid har gruveaktivitet, oljeboring på land og aktivitet i bosettingene medført forurensning i grunnen på Svalbard. Minst ett deponi ved Longyearbyen er i ferd med å erodere ut i sjøen. Framover er det fortsatt behov for at Miljødirektoratet tar en aktiv rolle for å styrke kunnskapsgrunnlaget og tilpasse virkemiddelbruken i takt med de endringene vi ser.

Miljødirektoratet og Sysselmesteren har svart ut et oppdrag i å vurdere tiltak vi mener er viktig for å tilpasse artsforvaltningen på Svalbard til et klima i endring. Eksempelvis har vi foreslått en samlet strategi for de høstbare artene, en revisjon av høstingsregelverket slik at det er tilpasset klimaendringene, og økt behov for mer fleksibel kvotefastsettelse for høstbare arter. Sammen har vi pekt på tiltak som vil forbedre kunnskapsoverføringen mellom forskning og forvaltning, og som vil bidra til en mer helhetlig og relevant kunnskapsutvikling for dagens og framtidige beslutninger på Svalbard.

Forslag til nye regler om ferdsel og sjøbasert turisme har vært på høring i 2022. Forslagene er utformet med hensikt å redusere samlet belastning, og dermed sikre at den sårbare villmarksnaturen på Svalbard ivaretas i tråd med miljømålene. Vår egen vurdering sammen med innspill til høringen har avdekket

behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget, spesielt knyttet til økologiske sammenhenger og lokalisering av viktige funksjonsområder for svalbardartene. Dette er kunnskap som vil være verdifull også i daglig forvaltning på Svalbard, eksempelvis når man vurderer dispensasjonssaker eller lager forvaltningsplaner.

Behovene for miljødata for Svalbard knytter seg til mange ulike forvaltningsformål. Det er nødvendig med god oversikt over forvaltningens behov for å kunne vurdere hvilke datasett som bør prioriteres for innsamling. Norsk Polarinstitutt og Miljødirektoratet har hatt i oppdrag å vurdere nåsituasjonen og behovene for videreutvikling av miljøovervåkingen knyttet til ferskvann, fjorder og kyst på Svalbard. Til tross for en hel del overvåking på Svalbard viser rapporten at det er store kunnskapshull, spesielt for ferskvann, og for marine bentos og fisk. Vi har også hatt fellesoppdrag med Sysselmesteren og samarbeid med Longyearbyen lokalstyre om sirkulær økonomi, som har bidratt til større helhet, mer langsiktighet og økt samordning på tvers av forvaltningsnivåer.

Norge har et spesielt ansvar som miljøforvalter på Svalbard, og et av hovedmålene for norsk svalbardpolitikk er å ta vare på den spesielle villmarksnaturen på Svalbard. Tiltak knyttet til områdevern og forvaltningsplaner, begrenset fangst/høsting og restriksjoner på ulike typer ferdsel er viktig for å begrense samlet belastning. Samtidig ser vi at endringene i klima på Svalbard er omfattende og skjer raskt. På sikt vil ikke lokale tiltak kunne kompensere for virkningene av klimaendring, og det vil være vanskelig å opprettholde målet om uberørt natur gitt de globale menneskeskapte klimagassutslippene.

I 2022 har det internasjonale kunnskapssamarbeidet knyttet til Arktis vært preget av Russlands angrepskrig mot Ukraina. Alt miljøsamarbeid som involverer myndighetssamarbeid med Russland, er stilt i bero.

Oppsummert

Klimaendringene i kombinasjon med andre miljøpåvirkninger er en betydelig og økende utfordring på Svalbard. På sikt vil ikke lokale tiltak kunne kompensere for virkninger av klimaendring, og det vil bli vanskelig å opprettholde målet om uberørt natur. Miljødirektoratet må fortsatt ta en aktiv rolle for å styrke kunnskapsgrunnlaget og tilpasse virkemiddelbruken i takt med dagens og framtidige endringer av det arktiske økosystemet. Forsterket samarbeid mellom forskning og forvaltning er nødvendig for å sikre at vi får kunnskap som er relevant for dagens og framtidige beslutninger på Svalbard.

Styringsparametere under prioritering 20:

- 20.1 Kunnskapsgrunnlaget for miljøforvaltningen er bedret, og gir økt innsikt om dagens og framtidige utfordringer for miljøovervåking, -kartlegging og -forvaltning
- 20.2 Forvaltningsverktøyene er tilpasset ny kunnskap, effekter av

- klimaendringer og en natur- og artsforvaltning i tråd med gjeldende miljømål
- 20.3 Utarbeidet veiledningsmateriell til forskrift om forurensning og avfall på Svalbard

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Ressursbruk

Miljødirektoratets ressursbruk og sammenhengen mellom ressurser og resultater.

Vi har belyst de mest relevante forholdene basert på Miljødirektoratets tallgrunnlag for perioden 2018-2022.

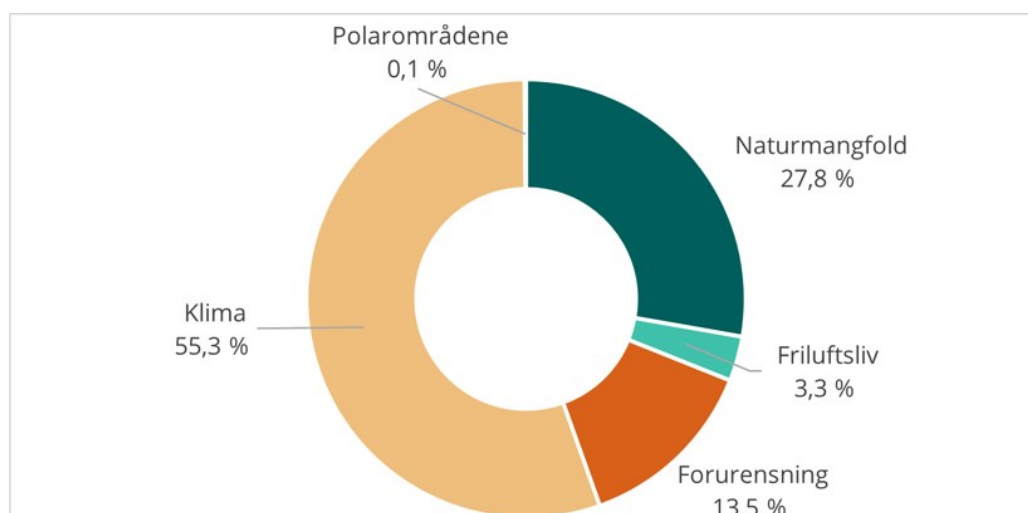
+ Fordeling per resultatområde

Utgifter

Diagrammet under viser hvordan de totale utgiftene på kap. 1420 Miljødirektoratet og kap. 1425 Fisketiltak, totalt 7,3 mrd. kroner, er fordelt på resultatområdene.

Midler som er ført på andre kapitler (1140 og 1141 Høstbare viltressurser, 1400 Klima- og miljødepartementet, 1410 Kunnskap om klima og miljø og 1482 Internasjonale klima- og utviklingstiltak) er **ikke** med i omtalen av fordeling per resultatområde.

Utgifter ført av statsforvalteren og andre etater, etter tildeling eller belastningsfullmakt fra Miljødirektoratet, er inkludert i tallgrunnlaget. Fordelingen mellom områdene viser dermed ikke bare direktoratets egne utgifter og interne prioriteringer. Om lag 79 prosent av utgiftene er knyttet til investeringer, tilskudds- og refusjonsordninger.

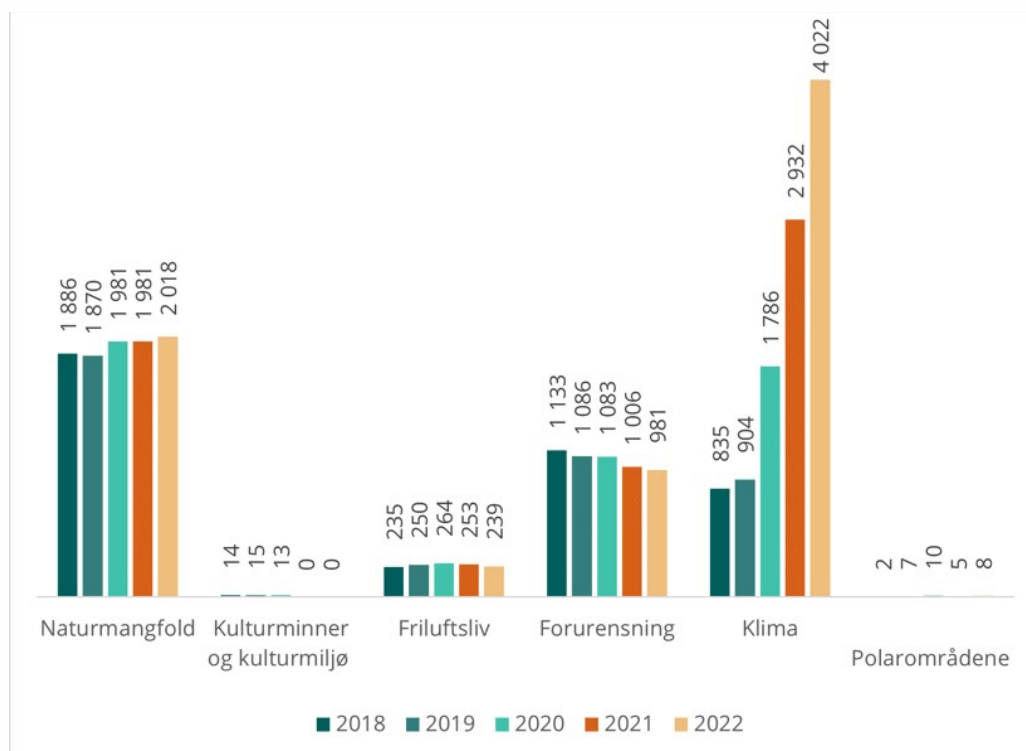
Regnskapsførte utgifter per resultatområde i 2022 | *Figur: Miljødirektoratet.*

Resultatområdet klima utgjør 4,02 mrd. kroner, tilsvarende 55,3 prosent, av utgiftene våre i 2022. CO₂- kompensasjonsordningen er på om lag 2,53 mrd. kroner og utgjør 88 prosent av utgiftene på området.

Utgifter til naturmangfold utgjør 2,02 mrd. kroner, tilsvarende 27,8 prosent av samlede utgifter. Tilskudd til ulike formål, som for eksempel vannmiljøtiltak, erstatning for beitedyr tatt av rovvilt, rovvilttiltak, naturarv og kulturlandskap, truede arter og naturtyper og naturinformasjonssentre, utgjør til sammen 502 mill. kroner. Utgifter til sikring og vern er totalt 578 mill. kroner. Dette er utgifter til verneplaner, nytt vern, nasjonalparker, skogvern og tiltak i verneområder og restaurering av våtmarker. Til sammen utgjør utgiftene til tilskudd og sikring og vern omtrent 54 prosent av samlede utgifter til naturmangfold.

981 mill. kroner, tilsvarende 13,5 prosent, av utgiftene faller inn under området forurensning. Her inngår utbetaling av pant for bilvrak, på 445 mill. kroner, som sammen med andre refusjonsordninger og utgifter til oppryddingstiltak tilsvarer om lag 61 prosent av utgiftene knyttet til resultatområdet forurensning.

Diagrammet viser utgiftsfordelingen mellom de ulike resultatområdene i perioden 2018 til 2022.

Regnskapsførte utgifter per resultatområde 2018–2022. Tall i millioner kroner. | *Figur: Miljødirektoratet.*

Utgifter til området naturmangfold er økt fra 1,89 mrd. kroner i 2018 til 2,02 mrd. kroner i 2022. Sammenlignet med 2021 er beløpet økt med 1,8 prosent. Den største økningen innenfor naturmangfold i perioden 2018–2022, er på driftspostene.

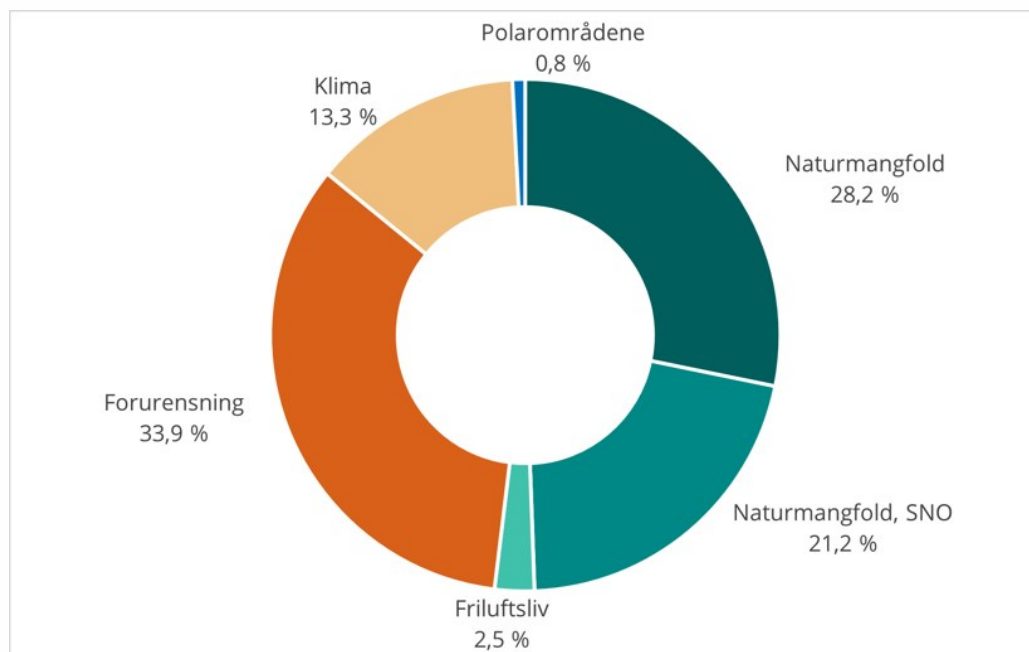
Utgifter til friluftsliv var 239 mill. kroner i 2022, en liten reduksjon fra 2021, og omtrent på samme nivå som i 2018.

Samlede utgifter knyttet til forurensning har ligget stabilt rundt om lag én mrd. kroner de siste fem årene. Vrakpantordningen for kjøretøy (+90 mill. kroner) er den posten som har økt mest på området. Utgiftene knyttet til tilskudd mot marin forsøpling representerer den største utgiftsreduksjonen, med en nedgang på 66 mill. kroner, noe som skyldes at administrasjon av ordningen er overført til Marfo fra 2022. Utgiftene til opprydding i forurenset grunn og sjøbunn er redusert med 39 mill. sammenlignet med 2018.

Utgifter til klima er økt fra 835 mill. kroner i 2018 til 4,02 mrd. kroner i 2022. Økningen på mer enn tre mrd. kroner skyldes i stor grad økt utbetaling av CO₂-kompensasjon til industrien (+3,07 mrd. kroner) og tilskuddsordningene Klimasats og Grønn skipsfart (+102 mill. kroner).

Årsverk

Diagrammet under viser fordelingen av lønnskostnader på ulike resultatområder i 2022. Administrative ressurser og ressurser som går på tvers av resultatområdene er sjablonmessig fordelt på resultatområdene. Lønnskostnadene til Statens naturoppsyn ligger under resultatområdet naturmangfold.

Fordeling av lønnskostnader per resultatområde i 2022. | Figur: Miljødirektoratet.

Fordelingen av ressursbruk mellom de ulike resultatområdene er relativt stabil fra år til år, med unntak av klimaområdet, som øker noe.

+ Utvalgte nøkkeltall

Nøkkeltall	2020	2021	2022
Antall årsverk	698	702	696
Samlet tildeling post 01-99*	5 961 327 000	7 027 342 000	8 296 321 000
Utnyttelsesgrad post 01-29*	96 %	93 %	96 %
Utnyttelsesgrad post 30-99*	92 %	94 %	92 %
Driftsutgifter	1 684 301 510	1 650 659 744	1 713 261 955
Lønnsandel av driftsutgifter ***	37 %	38 %	37 %
Lønnsandel kap. 1420 post 01***	75 %	76 %	73 %
Lønnsutgifter per årsverk***	881 818	902 010	914 045
Samlede inntekter post 01-09**	149 634 891	141 223 836	148 280 856

* Tallene inkluderer samtlige tildelinger og mottatte belastningsfullmakter.

** Inntektene inkluderer også høstbare viltressurser (kap. 4141 post 01) og kjemikaliekontroll (kap. 3640 post 04).

*** På grunn av ny beregningsmodell for pensjonspremie samsvarer ikke økningen i lønnsutgifter med lønnsveksten.

Utvalgte nøkkeltall for Miljødirektoratet fra 2020 til 2022. | Data: Miljødirektoratet.

Antall utførte årsverk

Antall utførte årsverk har gått ned med 6,2 årsverk fra 2021 til 2022. Nedgangen skyldes i stor grad økning av sykefravær i 2022 (1 320 dagsverk, som utgjør 5,1 årsverk) og noe reduksjon av overtid (1 894 timer som utgjør 0,97 årsverk). Det har også vært flere midlertidige og vikarer inne og vi hadde flere utlyste stillinger i 2022 enn i 2021, noe som gir flere perioder med vakanser og ubesatte stillinger i 2022.

Selv om antall utførte årsverk har gått ned, har antall aktive ansatte økt fra 921 til 942 i løpet av det siste året. Dette skyldes blant annet svingningene beskrevet ovenfor, vakanser og midlertidige/vikarer, som også inkluderer økning av antall sommervikarer (fra 11 i 2021 til 17 i 2022) og én ekstra lærling.

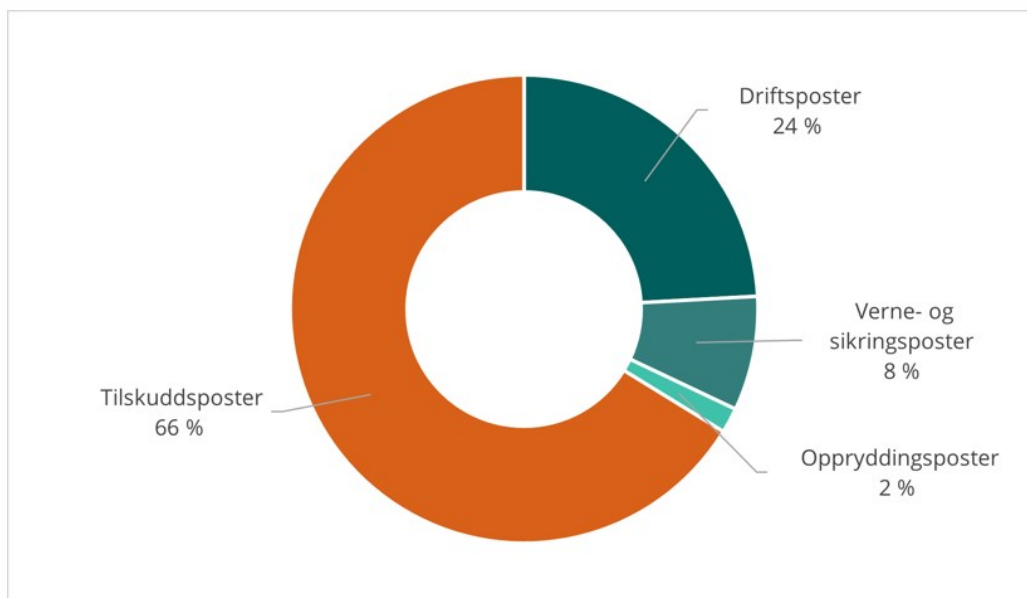
Årsverksberegningen er basert på [Kommunal- og moderniseringsdepartementets definisjon av utførte årsverk \(PM-2019-13\)](#) og DFØs nye rapportoppsett i SAP pr. 18. februar 2020. Antall utførte årsverk inkluderer årsverk utført av timelønnede og månedslønnede, pålagt utbetalt overtid og ekstratimer. Fravær er trukket fra i beregningen.

Samlet tildeling post 01 – 99, alle kapitler

Diagrammene på neste side viser fordelingen av Miljødirektoratets samlede tildelinger på egne og fremmede kapitler. En vesentlig andel av disse midlene

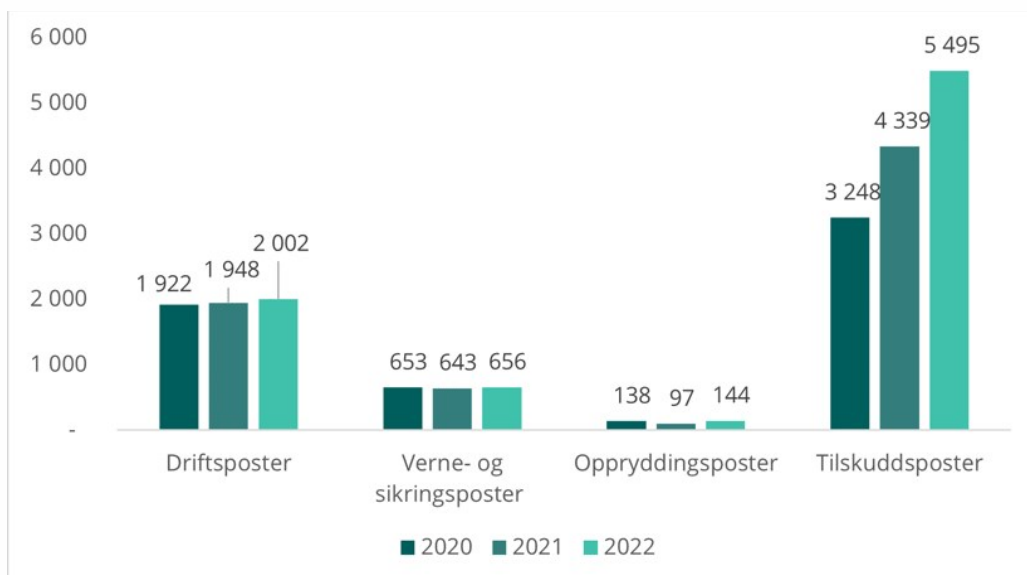
tildeles og forvaltes av statsforvalteren. I tillegg gir vi belastningsfullmakter til andre etater. Tildelingene er fordelt på driftsposter (post 01, 21, 22 og 23), tilskuddsposter (post 60–85) og investeringsposter (post 30–39).

Samlet tildeling utgjør 8,3 mrd. kroner i 2022. Fra 2020 til 2022 er den økt med vel 2,3 mrd. kroner. Diagram 5 viser hvordan den samlede tildelingen fordeler seg på ulike poster fra 2020 til 2022.

Samlet tildeling fordelt på ulike poster i 2022. | Figur: Miljødirektoratet.

Samlet tildeling utgjør 8,3 mrd. kroner i 2022. Fra 2020 til 2022 er den økt med 2,3 mrd. kroner, hovedsakelig som følge av en stor økning i CO₂-kompensasjonsordningen for industrien. Diagram 6 viser hvordan den samlede tildelingen fordeler seg på ulike poster fra 2020 til 2022.

Samlet tildeling for perioden 2020–2022. Tall i millioner kroner. | Figur: Miljødirektoratet.

Samlet tildeling på driftspostene er økt fra 1,92 mrd. kroner i 2020 til 2 mrd. kroner i 2022. Dette tilsvarer en økning på fire prosent. Økningen på driftspostene dekker bare delvis lønns- og pristigning. I realiteten har det vært en betydelig reduksjon i disponible driftsmidler i perioden, først og fremst som følge av kutt, men også som følge av en økende andel faste, løpende kostnader. Kap. 1420 post 21 er redusert med 3 mill. kroner, mens post 22 er økt med 25 mill. kroner sammenlignet med 2020.

Samlet tildeling på verne- og sikringspostene er nesten uendret fra 653 mill. kroner i 2020 til 656 mill. kroner i 2022. Erstatningsutbetalinger i forbindelse med skogvern er redusert med 19 mill. kroner, mens erstatningsutbetalinger i forbindelse med nasjonalparker er redusert med 12 mill. kroner. Tildelte midler til restaurering av myr og annen våtmark er økt med 33 mill. kroner.

Tildelte midler til opprydding i forurenset bunn og sjøgrunn er 144 mill. kroner. Dette er om lag det samme som i 2020, men en vesentlig økning fra 97 mill. kroner i 2021. Tildelingene vil naturlig variere fra år til år, avhengig av fremdrift i prioriterte oppryddingsprosjekter.

Tilskuddspostene er økt fra 3,2 mrd. kroner i 2020 til 5,5 mrd. kroner i 2022, en økning på 69 prosent. Den største økningen er knyttet til CO₂-kompensasjonsordningen for industrien, som er økt med 258 prosent, tilsvarende 2,27 mrd. kroner i perioden. Tilskuddsmidler til klimasats og grønn skipsfart er økt med 53 mill. kroner, og vrakpantordningen er økt med 24 mill. kroner. Den største nominelle reduksjonen er tilskudd til friluftsmål som er redusert med 27 mill. kroner.

Utnyttelsesgrad post 01-29, alle kapitler

Utnyttelsesgraden på driftspostene er 96 prosent, og tilbake på samme nivå som i 2020, etter en redusert utnyttelsesgrad i 2021.

Vi arbeider kontinuerlig med å digitalisere tjenester, omstille og effektivisere driften. Bemanning og driftskostnader tilpasses disponible rammer, og økte faste, løpende driftskostnader har de siste årene gjort at ordinære driftsmidler utnyttes i større grad. 2021 var et unntaksår, i stor grad som følge av at koronapandemien førte til mindreforbruk av driftsmidler.

Utnyttelsesgrad post 30-99, alle kapitler

Utnyttelsesgraden på post 30-99 er på 92 prosent, som i 2020, og noe lavere enn i 2021. Det er ikke unaturlig at utnyttelsesgraden kan variere noe fra år til år.

Mindreutgifter på verne- og sikringsposter skyldes at mange av prosessene som involverer kommuner og ulike grunneiere er svært tidkrevende, noe som har medført uforutsette forsinkelser i utbetalingene. Det er også forsinkelser i gjennomføringen av enkelte tiltak i verneområdene som følge av blant annet

forsinkede forvaltningsmessige avklaringer, lange anbudsprosesser og uforutsette værforhold.

Også mindretgifter knyttet til oppryddingspostene skyldes i hovedsak forsinket fremdrift i enkelte tiltak.

Utbetaling over overslagsbevilgninger og mottatte tilskuddssøknader påvirker også utnyttelsesgraden. Vi har også noen tilskuddsposter med overslagsbevilgning som utgjør betydelige beløp, og utbetalinger over disse vil variere fra år til år som følge av forhold utenfor vår kontroll.

+ Volumtall

Tabellen under viser at antall medieklipp og antall økter på miljødirektoratet.no i 2022 holder seg på samme nivå som i 2021.

Volumtall	2020	2021	2022
Antall medieklipp*	17 514	16 418	16 315
Antall økter på miljødirektoratet.no	1 708 658	1 984 677	1 976 087
Antall økter på miljøstatus.no**		285 414	371 076
Antall inngående dokumenter	53 517	51 964	52 101
Antall utgående dokumenter	51 300	49 303	48 172
Antall innsynsbegjæringer	7 228	7 813	13 573
Antall enkeltvedtak***	15 411	15 392	15 777
Antall avgjorte klagesaker fra underinstans	312	351	291
Antall behandlede klager på direktoratets vedtak	89	102	90

*Antall medieklipp er basert på søk i medieovervåkningsverktøyet Infomedia. Søket inkluderer treff på enten Miljødirektoratet eller naturoppsyn».

**På grunn av feil i tallene på Miljøstatus har vi kun besøkstall fra mai-desember 2021. Tallene for 2021 og 2022 er derfor ikke sammenlignbare.

*** Antall enkeltvedtak inkluderer returordningen for kasserte fritidsbåter. For 2020 utgjør dette 10 350 enkeltvedtak, for 2021 10 221 enkeltvedtak og for 2022 10 087 enkeltvedtak.

Utvikling av volumtall i perioden 2020–2022. | Tabell: Miljødirektoratet.

Antall innsynsbegjæringer har økt vesentlig i 2022 sammenlignet med 2021, mens økningen i antall inngående dokumenter og antall enkeltvedtak er beskjeden. Omfanget av utgående dokumenter, avgjorte klagesaker fra underinstans og antall behandlede klager på direktoratets vedtak er redusert sammenlignet med 2021.

Synlighet i det offentlige rom

Miljødirektoratet, inkludert Statens naturoppsyn, ble nevnt i over 16 000 artikler i norske medier i 2022, det vil si samme nivå som året før. Klimarapporter fra IPCC, fremmede arter og sirkulær økonomi er blant de mest omtalte temaene, og vi ser en nedgang for omtale av rovvilt og Statens naturoppsyn. Omtalen i 2022 bærer preg av at det er budskap vi selv har gått ut med i form av pressemeldinger og innsalg.

Postjournal og dokumenthåndtering

I 2022 fortsetter nedgangen fra tidligere år når det gjelder totalt antall journalførte inngående og utgående dokumenter, noe som kan skyldes en strammere arkivavgrensning og innføring av fagsystemer, som Tilde og Dialogen. Antall innsynsbegjæringer viser en drastisk økning. Av totalt 13 573 innsynsbegjæringer er 13 240 mottatt via offentlig elektronisk postjournal og 333 via e-post, telefon eller personlig oppmøte.

Økningen på innsyn skyldes et masseinnsynskrav som rammet hele offentlig forvaltning. Vi anslår at dette utgjør om lag 3 000 av innsynskravene.

Masseinnsynskrav er ikke vanlige innsynskrav, men henvendelsene som er sendt inn maskinelt/via script, dog målrettet etter spesifikke søkekriterium. Dette rammet mange virksomheter i offentlig sektor rett før jul. Vi fikk da beskjed fra DigDir at disse ikke trengtes å behandles med hjemmel i formålsparagrafen til offentlighetsloven.

Antall enkeltvedtak utover enkeltvedtakene som gjelder returordningen for kasserte fritidsbåter er i hovedsak knyttet til myndighetsutøvelse.

Klagesaker

Avgjørelsene som tas i klagesakene er en viktig del av myndighetsutøvelsen vår, og vi fører register over klagesakene for å styrke arbeidet med enhetlig myndighetsutøvelse.

Klager på underinstansvedtak

Vi mottok 297 klager på vedtak fra underinstans i 2022. Om lag 56 prosent av alle klagen vi mottok fra underinstans er innenfor fagområdet rovvilt (erstatning for tap av sau og tamrein til fredet rovvilt, tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak og klager på vedtak om felling). Ved fordeling av mottatte klager etter lovverk, utgjør klager på vedtak etter naturmangfoldloven om lag 74 prosent. Tilsvarende utgjør klager etter forurensningsloven om lag 14 prosent.

Det ble avgjort 291 klager i 2022, en reduksjon fra 2021 hvor det ble avgjort 351 klager. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for avgjorte klager ble redusert fra 7,5 til 7,0 måneder.

Vi har gjennom klagebehandlingen av underinstansvedtak funnet grunnlag for å opprettholde 87 prosent av alle vedtakene som ble behandlet.

Klager på førsteinstansvedtak

Vi mottok 79 klager på våre førsteinstansvedtak i 2022, som er en reduksjon med 41 klager fra 2021.

Ved fordelingen av mottatte klager etter lovverk, utgjør klager på vedtak etter naturmangfoldloven 30 prosent. Tilsvarende utgjør klager etter forurensningsloven 28 prosent. De øvrige 42 prosentene av klagenes fordeler seg i hovedsak på klager på vedtak etter klimakvotelovent, tilskudd, klager på vedtak etter lakse- og innlandsfiskloven og viltloven.

Direktoratet behandlet totalt 90 klager. Vi avgjorde 20 klager på egne vedtak. Av disse fant vi grunnlag for å opprettholde fire vedtak med endring, 13 vedtak ble endret totalt, ett vedtak ble opphevet, to klager ble avvist. Vi sendte henholdsvis 67 og tre klager til klagebehandling i KLD og LMD.

KLD behandlet 65 klager på våre vedtak i 2022. Av disse vedtakene ble 63 opprettholdt/ opprettholdt med endring, og tre vedtak ble endret totalt. Ingen vedtak ble opphevet, og ingen klager ble trukket eller avvist. LMD behandlet to klager på våre vedtak, hvor ett vedtak ble endret (totalt) og ett vedtak ble opphevet.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for behandling av klager som enten ble avgjort i direktoratet eller oversendt til departementene er uendret fra 2021 til 2022 og er 3,5 måneder.

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Styring og kontroll i virksomheten

Vi jobber kontinuerlig med å videreutvikle og forbedre styringen av aktivitet, økonomi og bemanning.

Det er gjort flere endringer i organisasjonsstrukturen for å tilpasse organisasjonen til utfordringene vi står overfor, og blant dem er etablering av direktørens stab som skal bidra til miljøfaglig helhet og god styring på tvers av miljøfagområdene i direktoratet.

Med opprettelsen av staben jobber vi for å bedre effektstyringen og samkjøre virksomhetsstyringen med styringen av statsforvalteren.

Risikostyring og analyser

Vi har og jobber kontinuerlig med å videreutvikle risikobasert tilnærming i virksomhetsstyringen vår. Vi følger opp strategiske risikoer hvert tertial og har løpende oppfølging på avdelingenes prioriterte risikoobjekter. I tillegg risikovurderer vi større

prosjekter som en del av prosjektstyringen.

Vi bruker risikostyring som et verktøy for å følge opp effektbasert styring og for å oppnå våre mål.

Risiko- og sårbarhetsanalyse for Miljødirektoratet (ROS) ble oppdatert i 2021 og ble oversendt departementet. ROS belyser farekilder og trusler og viser uønskede hendelser som kan utløse en krise for Miljødirektoratet, eller som krever krisehåndtering fra oss.

ROS 2021 er en oppdatering av foregående analyser. Valgte scenarioer er analysert i samsvar med metodikken fra KLD. Analysen er gjennomført i samarbeid med relevante fagpersoner og verneombud og følges opp med en tiltaksplan. Neste planlagte oppdatering av ROS gjøres i 2023.

Fellesføringer fra Kommunal og distriksdepartementet (KDD)

Det er i 2022 gitt to fellesføringer.

Redusere konsulentbruk

Miljødirektoratet kjøper i hovedsak konsultentbistand til miljøfaglige utredninger, evalueringer og analyser og til IKT-utvikling. I 2022 har vi lyktes med å redusere kjøp av ekstern bistand til rekruttering, kommunikasjonsrådgivning, design og miljøfaglige utredninger, evalueringer og analyser. Vi har i større grad brukt egne ansatte, samtidig som vi har redusert aktiviteten noe.

Vi benytter fortsatt i stor grad konsulentkjøp på IT, og her har omfanget økt sammenlignet med 2021. Dette skyldes i all hovedsak et meget stramt arbeidsmarked, stramt lønnsbudsjett og høye ambisjoner i digitaliseringsstrategien.

Miljødirektoratet har høy aktivitet på digitalisering av arbeidsprosesser og modernisering av IT-løsninger. IT-utvikling er krevende og stiller krav om spesialisert kompetanse, særlig innenfor design og utvikling. Dette er kompetanse direktoratet ikke selv har i dag.

Overgangen til sky krever både ekstra kapasitet i perioden hvor vi både drifter egne lokale datasentra og sky-datasenter, og kompetanse som direktoratet i begrenset grad innehar selv.

Kjøp av kommunikasjonstjenester: I 2022 har vi kjøpt kommunikasjonstjenester for ca. 0,9 mill. kroner mot tilsvarende ca. 2,8 mill. kroner i 2021, altså en reduksjon på om lag 1,7 mill. kroner.

Vi har så langt det er mulig, erstattet tjenestekjøp med å bruke egne ansatte. De kommunikasjonstjenestene vi har kjøpt krever spesialkompetanse, som vi ikke har hos egne

ansatte.

Lærlinger

Vi har per nå fem lærlinger i IT-driftsfag, og en lærling i innholdsproduksjonsfaget.

Innholdsproduksjonsfaget var nytt for oss i 2022, og det er bestemt at vi skal ansette ytterligere en lærling i innholdsproduksjonsfaget i 2023.

Miljødirektoratet er medlem av Opplæringskontoret for statlige virksomheter (OK stat), og vi har etablert samarbeid med en videregående skole om praksisplasser for elever innen informasjonsteknologi.

Evalueringer

Vi bruker evalueringer i vår interne styring for å styrke kunnskapsgrunnlaget vårt og understøtte forbedrings- og utviklingsarbeid. Vi evaluerer også for å sikre etterlevelse av lov og regelverk, enhetlig praksis og effektive arbeidsmetoder.

De store evalueringene gjennomføres i all hovedsak med ekstern bistand og ved interne revisjoner. Mindre evalueringer gjennomføres stort sett med bruk av egne ressurser.

I lys av stadig økte oppgaver og strammere ressurser prioriterte vi i 2022 å evaluere der formålet er å vurdere effektiviseringstiltak, i tillegg til evalueringer som følger av tildelingsbrevet.

Evaluering av effekt av handlingsplanen for dverggås, herunder måloppnåelse og organisering, ble startet opp. Denne vil jobbes videre med i 2023.

Handlingsplanen mot villsvin ble evaluert og rapportert til LMD. Evalueringen viser at det etablerte grunneiersamarbeidet gir en effektiv jakt, som bidrar til å nå målene, og at legalisering av nattsiktemidler og stort jegerengasjement også kan ha bidratt til dette.

Handlingsplanen for fjellrev ble evaluert, og det ble særlig sett på organisering og måloppnåelse. Evalueringen viser at det er gjennomført tiltak som har ført til bestandsvekst, og at tiltakene bør videreføres med mindre justeringer. Det anbefales at Finland inkluderes i det norsk-svenske samarbeidet.

Evalueringene peker på at en ny handlingsplan bør inneholde en såkalt "exit strategi" som sier noe om når og hvordan vi skal slutte med tiltak. Enten fordi vi kan konkludere med at det er nytteløst – bestanden vil aldri kunne bli levedyktig uten tiltak, eller fordi vi mener at bestanden har nådd en størrelse der den kan være levedyktig på egen hånd.

Vi gjennomførte en nullpunktsanalyse for senere evaluering av tiltaksplan fremmede organismer. Rapporten *Nullpunktsmåling for «Bekjempelse av fremmede skadelige organismer – Tiltaksplan 2020–2025»* skal benyttes som grunnlag for evaluering av

tiltaksplanen etter at den utløper i 2025.

Vi gjennomførte evaluering av måloppnåelse for prosessen med økologisk kompensasjon knyttet til Åkersvika naturreservat som grunnlag for oppfyllelse av rapporteringskrav til Ramsarkonvensjonen.

Sjøgugloverbåkingen (Seapop og Seatrack), samt bruk og nytte av kommunefordelt klimagassregnskap ble også evaluert i 2022. Evaluering av sjøgugloverbåkingen er ikke oppsummert per nå, mens evalueringen av kommunefordelt klimagassregnskap viste at verktøyet er veldig nyttig i kommunenes klimaarbeid og at det på noen områder er behov for videre utvikling.

Vi evaluerte om ordningen med nasjonale oppgaver til institutter sikrer relevante råd og bistand for å løse komplekse og tverrsektorielle utfordringer. Evalueringen følges nå opp i samarbeid med KLD, og det er blant annet laget nye rutiner for tilskuddene til miljøinstituttene for 2023 som følge av evalueringen.

Revisjonsmerknader og tilsynsrapporter

Vi har mottatt Riksrevisjonens Revisjonsrapport om statlige virksomheters oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår i anskaffelser, Rapportert i Dokument 1 (2022-2023), som påpeker at vi bør bedre vår kontroll med leverandørenes etterlevelse av lønns- og arbeidsvilkår. I kraft av vårt ansvar for miljøforvaltningens strategiske innkjøpsfunksjon, jobber vi med å forbedre egne rutiner og med kompetansehevende tiltak for å sikre overholdelse av kravene til lønns- og arbeidsvilkår.

Vi har ikke mottatt andre revisjons- eller tilsynsrapporter som krever oppfølging.

Fakta om personellmessige forhold

Tabellen under viser antall lederstillinger fordelt mellom kvinner og menn, og utvikling av sykefravær i perioden 2015-2022.

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antall lederstillinger, fordelt på:								
- kvinner	28	28	26	31	32	31	29	30
- menn	33	29	27	24	22	23	17	23
Sum	61	57	53	55	54	54	46	53
Kvinneandel, prosent	45,9 %	49,1 %	49,1 %	56 %	59 %	57 %	63 %	57%
Reduksjon i antall ledere siden 2015		4	8	5	7	7	15	8
Sykefraværprosent	4,1 %	4,4 %	4,6 %	4,6 %	3,3 %	2,9 %	3,3 %	4,1%

Antall lederstillinger fordelt mellom kvinner og menn, antall ledere og sykefravær i 2015-2022. | Tabell: Miljødirektoratet.

Lederstillinger

I 2022 hadde vi følgende kjønnsfordelingen mellom kvinner og menn i lederstillinger:

- 57 prosent kvinner, 63 prosent i 2021
- 43 prosent menn, 37 prosent i 2021

Sykefravær

Vi ser en økning i sykefraværet i 2022, spesielt i 4. kvartal. Den samlede sykefraværsprosenten er på 4,12 prosent for 2022, sammenlignet med fjorårets 3,3 prosent.

Hovedårsaken til økningen kan være det generelle økningen av smittsomme sykdommer i tiden etter koronapandemien og nedstengingen av samfunnet. Tallet for 2022 er nesten tilbake på 2018-nivå, som var på 4,5 prosent.

Det er særlig det legemeldte sykefraværet som står for økningen, fra 0,67 prosent i 2021 til 1,42 prosent i 2022. Dette utgjør nå en betydelig større andel av det totale sykefravær enn det gjorde i 2018.

Antall ansatte

Vi ser en nedgang i antall ansatte, antall arbeidsforhold og avtalte årsverk i 2022.

Antall	2019	2020	2021	2022
Antall ansatte	776	798	806	802
Antall arbeidsforhold	778	801	809	806
Avtalte årsverk	717	742	752	744

Antall ansatte, arbeidsforhold og avtalte årsverk 2019-2022. | Figur: Miljødirektoratet.

Helse, miljø og sikkerhet

Vi hadde ti personskader i 2022, mot ni i 2021. Innmeldingsgraden i HoF er en av våre proaktive indikatorer. For 2022 var måltallet 120, mens vi oppnådde kun 48 innmeldinger. Det er lavere enn de siste to årene. Vi kan anta at det til dels skyldes underrapportering, og at det delvis også er påvirket av at vi har brukt hjemmekontor, slik at det er færre innmeldinger om saker som angår kontoret, for eksempel inneklime. I tillegg er det gjort tiltak innen oppfølging av vedlikehold og inspeksjoner av utstyr i SNO lokalt.

Åtte av de ti personskadene er relatert til feltarbeid. De to øvrige skjedde henholdsvis på tjenestereise og i fritid på tjenestereise. I hovedsak er det personskader som ikke har høy alvorlighetsgrad eller trenger mye behandling. Dette kan tyde på at innmeldingsgraden og kunnskapen om at alle personskader skal meldes inn, er styrket.

I juni inngikk vi en ny avtale med leverandør av bedriftshelsetjenester. HMS-arbeidet og samarbeid med bedriftshelsetjenesten har hatt fokus på psykososialt arbeidsmiljø, hybrid

hverdag, og bruk av ulike måter å gjøre informasjon og støtte tilgjengelig, for eksempel ved hjelp av video og e-læring.

Reisevirksomheten internasjonalt har tatt seg betydelig opp. For å få oppdatert både nye og erfarne tjenestereisende på sikkerhetsutfordringer, tilgjengelige ressurser innen helse, informasjonssikkerhet og beredskap, har vi gjennomført aktiviteter som webinar i reisesikkerhet.

For feltarbeid har vi videreført satsingen på psykososialt arbeidsmiljø, og kvinnenettverket for feltarbeid har hatt samling med faglig innhold og nettverksbygging for å dele kunnskap og styrke fellesskapet blant kvinner i feltarbeid ettersom de er en minoritet i det operative feltarbeidet. Som en del av det systematiske HMS-arbeidet innen ulykkesforebygging er riggen vår på opplæring innen vintersikkerhet for feltarbeid forsterket.

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Vurdering av framtidutsikter

Norge og verden står overfor store klima- og miljøutfordringer fremover.

Vi skal omstille Norge til å bli et lavutslippssamfunn, ivareta økosystemene og redusere tap av naturmangfold, stanse plastforurensning og spredning av miljøgifter og utvikle en mer sirkulær økonomi.

Rollen vår som kunnskapsleverandør, myndighetsutøver og rådgiver er viktig på veien dit.

I 2022 brøt det ut krig i Europa. Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen utfordrer sikkerhetsarbeidet vårt, og vi vil prioritere IT-sikkerhet og beredskap enda høyere fremover.

I året som gikk har vi også opplevd energikrise i Europa, med økte priser og økt behov for kraft. I årene som kommer vil det være et enormt behov for ny kraft for å nå klimamålene, blant annet gjennom elektrifisering av landbasert industri, petroleumssektor og transport.

Utbygging av økt kapasitet og effekt, både sol-, vind- og vannkraft, vil kunne medføre en rekke miljørelaterte utfordringer hvor vi vil få oppgaver knyttet til både kunnskapsgrunnlag og virkemidler.

En sentral utfordring for samfunnet vårt fremover vil være å bygge ut tilstrekkelige mengder fornybar energi samtidig som vi også tar hensyn til naturmangfold.

Vi opplever økt bevissthet i samfunnet om at verden må løse en klimakrise og en naturkrise samtidig. Vi må i større grad ta hensyn til sammenhengene mellom naturmangfold og klima i arbeidet vårt.

Fremover blir det avgjørende å utvikle flere virkemidler og tiltak som både kan redusere

klimagassutslipp, tilpasse samfunnet til et klima i endring og hindre tap av natur og ivareta naturmangfold på samme tid.

På veien til et mer bærekraftig samfunn vil det vokse frem ny grønn næringsaktivitet på land og til havs: hydrogen, havvind, batteri, CCS, grønn skipsfart, havbruk, turisme mm.

Vi må bidra til å fremskaffe nødvendig kunnskap om miljøutfordringene ved de nye næringene, og stimulere til å få frem ny teknologi blant annet gjennom vår kravstilling. Skjønnsmessige avveininger mellom til dels motstridende hensyn vil alltid være en krevende del av myndighetsutøvelsen vår.

EUs grønne giv vil fortsette å prege norsk klima- og miljøpolitikk i årene fremover. Hele den store lovpakken som skal sikre at EU når klima- og miljømålene sine blir trolig vedtatt i første halvår av 2023 – og nesten alt skal gjennomføres i Norge.

EUs grønne giv er en bred og omfattende klima- og miljøstrategi som skal redusere klimagassutslipp, beskytte naturen og sikre økt ressurseffektivitet. Flere miljøutfordringer skal løses på samme tid, og naturbaserte løsninger står sentralt. Samtidig skal den grønne given gi rettferdig omstilling og bidra til økonomisk vekst og bedring av folks helse og livskvalitet.

Mye av det kommende regelverket blir bindende for Norge gjennom EØS-avtalen. EUs grønne giv vil gi betydelig miljøforbedringer og kreve omfattende regelverksutvikling og innsats fra oss i årene som kommer.

Klima

Målet om å kutte klimagassutslippene med 50–55 prosent innen 2030 og 90–95 prosent innen 2050 innebærer en enorm samfunnsomstilling. Det er svært kort tid og betydelig avstand til måloppnåelse. Omstilling for å redusere utslippene og øke opptaket berører alle sektorer.

Vi har en stadig viktigere oppgave i å følge opp helheten i dette i samarbeid med andre sektorer. Framover vil det bli behov for betydelig innsats fra oss i arbeidet med videreutvikling av et dekkende og helhetlig kunnskapsgrunnlag om tiltak og virkemidler for å belyse mulige utslippsreduksjoner.

Vi forventer også behov for å forvalte nye og forsterkede virkemidler for å utløse utslippskutt.

Fremover vil EUs klimapakke (Fit for 55) kreve innsats med å følge opp nye virkemidler, blant annet å utvide dagens kvotesystem til å innlemme skip, og også følge opp kvotesystem for bygg og veitransport – i tillegg til en rekke andre nye reguleringer for å redusere utslippene utenfor kvotesystemet.

Klimaendringenes realitet blir stadig mer konkrete og følbare for mange sektorer og

samfunnsområder, og vår rolle som koordinator for klimatilpasning vil trolig kreve mer av oss framover.

Naturbaserte løsninger vil få en viktig rolle både for klimatilpasning og reduserte klimagassutslipp og for blant annet naturmangfold og friluftsliv. Klimaendringenes betydning for naturmangfoldet blir også stadig tydeligere.

Naturmangfold

På partsmøtet i konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) i 2022 forhandlet verdens land frem nye globale mål for natur. Montreal/Kunming-avtalen skal sikre en snuoperasjon når det gjelder naturtap og sette verden på rett spor for å løse naturkrisen.

Avtalen vil kreve betydelig innsats i årene som kommer. I 2024 skal regjeringen legge frem en handlingsplan for å følge opp avtalen, i form av en stortingsmelding. Dette vil kunne innebære både ny politikk og behov for nytt kunnskapsgrunnlag – oppgaver som vil involvere oss.

Vi søker å utvikle oss i retning av mer økosystembasert forvaltning og vri fokus fra enkeltarter og -områder til mer helhetlig blick på sammenhengene i naturen slik at vi mer treffsikkert kan rette innsatsen mot å ta vare på de helt grunnleggende økosystemene og økosystemtjenestene og den mest truede naturen.

Det medfører en gradvis dreining av kunnskapsinnhenting og utforming av virkemidler og forsterket behov for tverrsektoriell innsats. Å få på plass helhetlige forvaltningsplaner med menyer for tiltak, også for de terrestriske økosystemene slik vi har for vann og hav, blir viktig for å tilrettelegge for helhetlig tverrsektoriell innsats for bedre ivaretagelse av økosystemene.

Vi har i dag for lite heldekkende god kunnskap om omfang, utredelse og tilstand for økosystemene, og for liten kunnskap om hva som går tapt. Det er behov for å utvikle et godt naturregnskap som også synliggjør kostnadene ved å forbruke natur. Vi har satt fullt trøkk på dette arbeidet, og i løpet av 2023 skal vi lage et førstegenerasjons naturregnskap.

Arbeidet med å utvikle et naturregnskap for Norge er krevende og vil måtte pågå i mange år fremover. Vi må klare å få til et naturregnskap som gir forvaltningsnytte både nasjonalt og helt ned til lokalt nivå, og som tilfredsstillende kommer internasjonale rapporteringsforpliktelser om dette.

De nye målene i naturavtalen om 30 prosent vern forsterker behovet for supplerende vern i Norge for å få et mer representativt vern, og især behov for å øke marint vern. Gjenstående arbeid med å opprette verneområder på land bør rettes inn mot å sikre et nettverk av områder som er representative og robuste mot effekter av klimaendringer.

Det er et utviklingsbehov for å se vern av områder i sammenheng med andre arealvirkemidler, særlig når det gjelder arbeidet med trua natur. Verneområdene er også

en viktig ressurs for friluftsliv og naturbasert reiseliv.

Vi er nå inne i FNs tiår for naturrestaurering. Både arbeidet med nye mål for restaurering i Naturavtalen, med mål om 30 prosent restaurering av forringet natur, og EUs politikk for naturrestaurering, synliggjør en intensjon og en ambisjon internasjonalt for restaurering av natur som et viktig virkemiddel i areal-, naturmangfold- og klimapolitikk.

Naturrestaurering er en tung trend som også vil påvirke norsk miljøforvaltning og virkemiddelbruk. Det er behov for økt innsats og forsterkede virkemidler dersom målene skal nås.

Situasjonen for villrein er bekymringsfull med sykdom (skrantesjuka) og utfordringer med tilgang på arealer og forstyrrelser. Den viktigste forutsetningen for å kunne ta vare på villreinen, er å sikre leveområder av tilstrekkelig størrelse og kvalitet.

Vi er også bekymret for økende trussel fra fremmede arter, og fremover vil blant annet arbeidet for å hindre spredning av pukkellaks og havnespy i Norge bli viktig.

I tiden fremover må kommunene jobbe godt planmessig og naturvennlig i sin tilrettelegging for hverdagsfriluftslivet for å skape flere grønne tilfluktsrom, og vårt veiledningsansvar overfor kommunene må bidra også til dette.

Naturbasert reiseliv er en næring i sterk vekst, og berører vårt ansvar for friluftsliv og verneområder. Dialog og samarbeid med de aktørene som har ansvar for utviklingen og reguleringen av reiselivet blir viktig for å ivareta natur- og klimahensyn.

Forurensning og sirkulær økonomi

Gjennom felles europeisk regelverk og utvikling av nye krav for industrien om best tilgjengelig teknologi (BAT) fastsettes forpliktende utslippsnivå for en rekke bransjer og prosesser i hele EU.

Revidert industriutslippsdirektiv innebærer både skjerpende miljøkrav og at flere bransjer blir inkludert. Hver enkelt sak må vurderes i lys av aktuelle resipienter og de enkelte anleggenes tekniske og økonomiske forutsetninger, og vil kreve økt innsats fra oss. Endringene gir samtidig likere konkurransevilkår i et felles marked.

Fremover er det behov for økt innsats for å redusere eutrofi. Norge henger etter med hensyn til avløpsforurensning, og forslag til revidert avløpsdirektiv vil forsterke behovet for styrket innsats på dette området.

Det er også behov for forsterket innsats for å redusere avrenning fra jordbruket hvor landbruksmyndighetene har et hovedansvar, men hvor vi også har en viktig bidragsrolle. Vi avventer avklaring på forslag om endring av gjødselvareforskriften, som vil være et viktig bidrag for å redusere avrenning.

Innsatsen for å bekjempe farlige stoffer vil også stå sentralt fremover, og må skje gjennom fortsatt strenge utslippskrav og tydelige regelverk. En forutsetning for å lykkes er et bredt internasjonalt samarbeid i EU og globalt, som i økende grad rettes mot grupper av stoffer framfor enkeltstoffer.

Arbeidet med å få på plass en global plastavtale er viktig, og vi ser fram til etableringen av det nye globale kunnskapspanelet for kjemikalier, avfall og forurensning. Spredningen av plast medfører ofte en miljøskade i seg selv, men fører trolig også til stor spredning av farlige stoffer, selv om kunnskapshullene her er store.

Vi har få virkemidler for å påvirke veksten i avfallsmengdene generelt, og målet om å frakoble avfallsveksten fra økonomisk vekst er svært vanskelig å oppnå. Gjennom EØS-avtalen kommer det helt nytt regelverk for sirkulær økonomi og økodesign av produkter som vesentlig vil bedre forutsetningene for bærekraftige produkter, mer bruk av sekundære råvarer, produkter med lenger levetid som er mer reparerbare og lettere å gjenvinne.

Dette vil gi vesentlige miljøforbedringer etter hvert som regelverket rulles ut. Arbeidet vil kreve mye, både ny lov og en rekke nye underliggende forskrifter, behov for mer tverrsektoriell innsats og økt innovasjonstakt i både privat og offentlig sektor.

På tvers av miljøområdene

Kommunene forvalter 83 prosent av landets arealer gjennom plan- og bygningsloven. Hvordan dette ansvaret forvaltes er helt avgjørende for mulighetene til å nå flere av miljømålene – både innenfor natur, klima, forurensning og friluftsliv. Utvikling av heldekkende kart over økosystemene og et naturregnskap vil bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget i arealpolitikken.

Kommunene har stor frihet og ansvar i arealpolitikken, og vi mener det er behov for sterke politiske signaler i arealpolitikken dersom det skal være mulig å nå klima- og naturmålene. Vi må fremover øke innsatsen for å bidra til at kommunene i større grad er kjent med og selv ivaretar miljøhensyn gjennom sin arealplanlegging.

Kommunesektoren er viktig i klima- og miljøpolitikken. Kommunene er førstelinjetjenesten i oppfølging av nasjonal politikk på mange av våre fagområder.

Det er derfor viktig at de har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse om sin rolle i dette arbeidet, og at vi og statsforvalterne fremover i enda større grad klarer å legge til rette for at de blir i stand til å utføre dette arbeidet på en god måte gjennom god veiledning og et godt kunnskapsgrunnlag.

Forslaget om et revidert miljøkriminalitetsdirektiv har som formål å følge opp ambisjonene i EUs grønne giv. Også miljøkriminalitetsmeldingen trekker i retning av økt innsats for å forebygge og sanksjonere brudd på miljøregelverket.

Vi har snaut med tilsynsressurser når vi ser de økte tilsynsoppgavene som ligger foran oss. Vi vil i årene som kommer ha økt fokus på treffsikker innsats for å redusere miljøkriminalitet og bidra til økt kunnskap, forståelse og engasjement for å forebygge miljøkriminalitet.

Det internasjonale arbeidet legger mange rammer for framtidig miljøpolitikk og det blir stadig viktigere at vi er til stede og fremmer norske standpunkt og interesser.

Miljøvernpolitikken blir stadig mer integrert i andre samfunnsområder. Behovet for sektorsamarbeid er økende, og det er et økende behov for at andre sektormyndigheter forvalter miljøkrav. Vi i miljømyndighetene kan ikke gjøre det alene.

Vi skal i årene som kommer sette stadig flere klima- og miljøpolitiske virkemidler ut i livet. Offentlig sektor har samtidig krav på seg om å effektivisere driften. Utviklingen i omverdenen går fort og det bidrar til at direktoratet raskere enn før må tilpasse seg endringer.

Kunstig intelligens og særlig tekstgenerering er i rask fremvekst. Den raske teknologiutviklingen gir behov for å jobbe målrettet med kompetanseutvikling for ansatte i direktoratet. Vi må ta ny teknologi i bruk på en måte som gir gode arbeidsprosesser med høy kvalitet, og som frigjør ressurser i organisasjonen til høyt prioriterte oppgaver.

Et stramt lønnsbudsjett gjør at vi er færre ansatte til å utføre den økende mengden oppgaver. Vi jobber hele tiden for å effektivisere innsatsen, og vi fortsetter å utvikle gode digitale tjenester som forbedrer arbeidsprosesser internt og gjør det enklere for brukerne våre.

Med vedvarende økte løpende forvaltningsoppgaver og reduserte budsjetter er vi bekymret for kapasiteten vår til å utføre de mange, økende og ulike oppgavene vi har. Vi har satt i gang et arbeid for å vurdere eventuelt bortfall av oppgaver – hva som er "minst kritisk å la være å gjøre" for å kunne frigjøre ressurser til nye og høyere prioriterte oppgaver.

Kunnskapsbasert forvaltning er viktigere enn noen gang. Økende polarisering i den offentlige debatten, mange konfliktsaker og spredning av innhold som er misvisende eller direkte feil er en klar trend. Dette forsterkes av et fragmentert mediebilde med økt bruk av sosiale medier.

Myndighetsinstitusjoner har ikke automatisk den samme troverdigheten som tidligere i offentligheten. Vi har ambisjoner om å være den beste kilden til miljøkunnskap. Skal vi kunne møte de endringene som skjer i måten folk skaffer seg informasjon på, må vi bli stadig mer fleksible i hvordan vi kommuniserer.

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Ledelseskommentar årsregnskapet 2022

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø.

Formål

Våre hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet og har om lag 700 faste stillinger fordelt på våre to kontorer i Trondheim og Oslo, og ved Statens naturoppsyn (SNO) som er lokalisert 58 steder i landet. I tillegg kommer faste stillinger knyttet til oppgaver vi utfører for andre etater i miljøforvaltningen.

Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptrer selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring.

Våre viktigste funksjoner er å skaffe og formidle miljøinformasjon, utøve og iverksette forvaltningsmyndighet, styre og veilede regionalt og kommunalt nivå, gi faglige råd og delta i internasjonalt miljøarbeid.

Miljødirektoratet fører regnskap etter kontantprinsippet, slik det kommer frem i prinsippnoten til årsregnskapet. Årsregnskapet utgjør del VI av årsrapporten til Miljødirektoratet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet, og retningslinjer fra Klima- og miljødepartementet.

Regnskapet gir et dekkende bilde av Miljødirektoratets disponible midler, regnskapsførte utgifter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

I 2022 har Miljødirektoratet disponert tildelinger på utgiftssiden, over kap. 1420 og 1425 på mer enn 7,7 mrd. kroner. I tillegg har direktoratet mottatt tildelinger over kap. 1400, 1410 og 1482 (Klima- og miljødepartementet) på til sammen 444 mill. kroner, og tildeling over kap. 1140 og 1141 (Landbruks- og matdepartementet) på 95,1 mill. kroner.

Samlet er disponible midler økt med over 18 prosent fra 2021. En vesentlig årsak til den store økningen er økte utgifter til CO₂- kompensasjon for industrien.

Artskontorrapporteringen viser netto rapporterte utgifter til drift og investeringer (eksklusive utbetalinger av tilskudd) tilsvarende 1,99 mrd. kroner i 2022.

Kostnader til tjenestekjøp i ulike fagprosjekter som Miljødirektoratet er ansvarlig for utgjør om lag 855 mill. kroner.

Investerings- og finanskostnader utgjør til sammen 438,6 mill. kroner, og er knyttet til statlig erverv av friluftsområder, fylkesvise verneplaner, nytt vern, nasjonalparker, skogvern og marint vern.

Kostnader til lønn, sosiale utgifter og andre ytelser utgjorde 636,2 mill. kroner etter fratrukk av sykepengerefusjoner og andre offentlige refusjoner.

Regnskapsført på kapittel 1420 post 01 er 771,1 mill. kroner. Justert for merinnteksfullmakt viser posten et mindreforbruk på 5,3 mill. kroner, tilsvarende 0,7 prosent av tildelte midler og vesentlig mindre enn tidligere år.

Knappere driftsrammer som følge av byråkratiserings- og effektiviseringskutt i tillegg til kutt i reisekostnader, voksende IT- kostnader og lønns- og prisstigning som er høyere enn det som kompenseres på rammen, innebærer at Miljødirektoratet kontinuerlig jobber med å effektivisere egen drift, tilpasse bemanningen og omstille organisasjonen.

Kap. 1420 post 23 består av inntektsfinansierte utgifter. Miljødirektoratet har regnskapsført 96,1 mill. kroner, mens statsforvalterne har regnskapsført 39,9 mill. kroner på posten. Norsk Polarinstitutt har regnskapsført 1,4 mill. kroner.

Samlet mindreforbruk på posten er 17,8 mill. kroner. Mindreforbruket skyldes redusert aktivitet i oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet, og må ses i sammenheng med mindreinntektene knyttet til gebyrer og internasjonal aktivitet.

På kap. 1420 post 21 er det i 2022 et mindreforbruk på 10,1 mill. kroner, tilsvarende 3,2 prosent av bevilgningen. Årsaken til mindreforbruket er en kombinasjon av forsinkelser i arbeid hos Statsforvalter og hos nasjonalpark- og verneområdestyrene, i tillegg til redusert framdrift i enkeltprosjekter og forskyvninger i utbetalingstidspunkt.

Kap. 1420 post 22 viser et mindreforbruk på 12,9 mill. kroner, tilsvarende 4,4 prosent av bevilgningen. Mindreforbruket er i hovedsak knyttet til forsinket fremdrift i enkeltprosjekter.

Miljødirektoratet disponerer betydelige beløp til tiltak i verneområder og statlig erverv av friluftsområder, fylkesvise verneplaner, nytt vern, nasjonalparker, skogvern og marint vern.

Disponible midler, inklusive overføringer fra 2021, på postene utgjør til sammen 655,6 mill. kroner, der tiltak i verneområder utgjør 97,3 mill. kroner og midler til skogvern utgjør 436,9 mill. kroner. I 2022 har Miljødirektoratet regnskapsført 479,3 mill. kroner på disse postene, mens statsforvalterne har brukt 117,8 mill. kroner. I sum er 89 prosent av disponible midler i 2022 benyttet. Det er en nedgang på sju prosentpoeng fra 2021.

Mindreforbruket på postene skyldes at mange av prosessene som involverer kommuner og ulike grunneiere er svært tidkrevende, noe som har medført uforutsette forsinkelser i utbetalingene. Kompliserte eierforhold, uenighet om prinsippene for erstatningsutmåling

og krevende forhandlinger påvirker fremdriften i stor grad. Gjennomføring av tiltak som skjøtsel og tilrettelegging i verneområdene er også noe forsinket.

Miljødirektoratet hadde i 2022 en bevilgning inkl. overføringer fra 2021 på 144 mill. kroner til opprydding i forurenset bunn og sjøgrunn, i tillegg til en fullmakt til å inngå forpliktelser for utbetaling i senere år på 156,6 mill. kroner.

Av samlet bevilgning ble det utbetalt 91,2 mill. kroner, og vi fikk en innbetaling på 16,5 mill. kroner. Midlene er benyttet til undersøkelser, tiltaksplanlegging, prosjektledere og tiltak i forurenset sjøbunn (81 mill. kroner) og forurenset grunn (10,2 mill. kroner).

Av de 81 mill. kroner brukt på forurenset sjøbunn er 58 mill. kroner benyttet til oppryddingstiltak i Hammerfest og Bergen. At posten har et mindreforbruk på 69,3 mill. kroner skyldes forsinket fremdrift i tiltakene i Hammerfest og Bergen, i tillegg til utsettelse, forsinkelser og reduserte kostnader i en rekke andre mindre oppryddingsprosjekter.

Vi fikk også innbetalt refusjon for kostnader knyttet til flommen i Ottavassdraget i 2018.

Miljødirektoratet disponerer om lag 5,5 mrd. kroner over en rekke tilskuddsposter (i tillegg til tilskuddspostene knyttet til oppryddingsformål) på kap. 1420. De største tilskuddspostene er

- post 61 Tilskudd til klimatilpasningstiltak
- post 72 Erstatninger for beitedyr tatt av rovvilt (overslagsbevilgning)
- post 73 Tilskudd til rovvilttiltak
- post 74 CO₂- kompensasjonsordning for industrien (overslagsbevilgning)
- post 75 Utbetaling av pant for bilvrak (overslagsbevilgning)
- post 76 Refusjonsordninger (overslagsbevilgning)
- post 78 Tilskudd til friluftformål
- post 85 Naturinformasjonssenter

Miljødirektoratet har gitt tilskudd for 4,5 mrd. kroner over kap. 1420, mens Statsforvalteren har gitt tilskudd for 256,2 mill. kroner. I tillegg har Skatteetaten, som administrerer bilvrakordningen, utbetalt 386,8 mill. kroner.

Miljødirektoratet disponerer 15,3 mill. kroner over kap. 1425, Fisketiltak. Midlene er i hovedsak tilskuddsmidler, og finansieres ved avgifter på fiske. Midlene er nesten fullt ut benyttet, og Miljødirektoratet og Statsforvalteren har gitt tilskudd for henholdsvis 6 mill. kroner og 9 mill. kroner.

Se note B for nærmere beregning av overføringer og andre etaters belastninger på Miljødirektoratets kapitler og poster.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen reviderer årsregnskapet for Miljødirektoratet. Resultatet av revisjonen vil bli

rapportert i form av en revisjonsberetning innen 1. mai 2023.

Denne publiseres på Miljødirektoratets nettsted.

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskapet for Miljødirektoratet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2022 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

1. a) Regnskapet følger kalenderåret
2. b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
3. c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet
4. d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Miljødirektoratet er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet.

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Miljødirektoratet har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Miljødirektoratet har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva direktoratet har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser Miljødirektoratet står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter)

vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra direktoratet selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsrapporteringen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen.

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Miljødirektoratet har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Miljødirektoratet har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorrapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser note 9 til artskontorrapporteringen "Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen" bokførte tall fra Miljødirektoratets kontospesifikasjon i kolonnen "Spesifisering av bokført avregning med statskassen". Noten viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskontro) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

Virksomheten har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifikasjon av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen

Miljødirektoratets årsrapport for 2022

Vedlegg til årsrapporten for 2022

Vedlegg til Miljødirektoratets årsrapport for 2022 i PDF. Og selve årsrapporten i PDF.

Miljødirektoratets årsrapport for 2022: PDF-filer

- ↓ [M2513 - Vedlegg 1 - Styringsparametere for Miljødirektoratet.pdf](#)
- ↓ [M2513 - Vedlegg 2 - Status for oppdrag .pdf](#)
- ↓ [M2513 - Vedlegg 3 - Annen rapportering på ulike fagområder i årsrapporten 2022.pdf](#)
- ↓ [M2513 - Vedlegg 4 - Likestillingsredegjørelse for Miljødirektoratet.pdf](#)
- ↓ [M2513 - Vedlegg 5 - Bevilgnings- og artskontorrapportering.pdf](#)
- ↓ [M2513.pdf](#)